

SLOVENSKI NAROD

PONEDELJSKA IZDAJA „JUTRA“

IZHAJA VSAK POНЕДЕЛЈЕК КОТ ПОНЕДЕЉСКА
IZDAJA »JUTRA«UREDNIŠTVO, UPRAVA IN INSEKTATNI ODDELEK:
LJUBLJANA, PUCCINIEVA UL. 5
TELEFON ST. 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26.

Wieder 51 USA-Flugzeuge abgeschossen Weiteres Vordringen unserer Angriffsverbände westlich Tarnopol — Besatzung von Tarnopol leistet weiter helden- haften Widerstand — Bei Jassy und Pleskau helle blutige Verluste der Sowjets

Aus dem Führerhauptquartier, 16. April.
DNN. Das Oberkommando der Wehrmacht
bekannt:

Im Südwestteil der Krim brachten deutsche und rumänische Truppen die unseren Bewegungen nachdrängenden Bolschewisten in harten Kämpfen zum Stehen und vernichteten 28 feindliche Panzer. In heftigen Luftkämpfen und durch Flak wurden 36 feindliche Flugzeuge abgeschossen.

Am unteren Dnestr und bei Orhei scherten zahlreiche Angriffe des Feindes am Widerstand unserer von der Luftwaffe hervorragend unterstützten Truppen. Örtliche Einheiten wurden abgeriegelt. In den letzten Tagen hat sich hier die siebente Kompanie des Panzergrenadier-Regiments II unter Führung von Oberleutnant Henk besonders hervorgetan. Nordwestlich Jassy fügten unsere Truppen den Bolschewisten bei örtlichen Vorstößen hohe blutige Verluste zu.

Östlich Stanislau wurden sowjetische Kampfgruppen nach Süden zurückgeworfen. Wiederholte feindliche Angriffe am Strypa-Abschnitt scheiterten. Westlich Tarnopol drangen unsere Angriffsverbände, unterstützt von Kampf- und Schlachtfliegern, in erbitterten Kämpfen weiter vor. Die Besatzung von Tarnopol leistet am Westrand der Stadt den immer wieder anstürmenden Sowjets weiter heldenhafte Widerstand.

Hullova poizkus izsiljevanja nevralcev

Zahteve po prekiniti gospodarskega prometa z Nemčijo

Stockholm, 14. apr. Ker ni bilo pričakovati, da bo Hull ostal samo pri svoji grožnji nevralcem, ki je tvorila bistveno točko njegovega zadnjega radijskega govorja, nač pa prvič ne preseneča, ako je zelo hitro sledila diplomatska akcija, na katero je bil Hull opozoril na težkovi konferenci, ko je bivavško govoril o razgovorih z nekaterimi nevralnimi vladami. Z občajnimi gangsterskimi manirani, s katerimi pritskoval sovražne sile na nevralce, zahteva ameriški državni tajnik od nevralcev, naj ustavijo svoj gospodarski promet z Nemčijo.

Tozadnje je na razpolago izjavila uradne švedske poročevalske agencije TT, ki je na vprašanje v zunanjem ministrstvu dobila odgovor, da je dospeval v Stockholm nota angleške in severnoameriške vlade glede švedske trgovine s silami osi. Istočasno javlja Reuter iz Stockholma, da so krogli, ki so v tem stikih s švedsko vlado, izrazili svoje začudjenje nad to noto ter izjavili, da bi pomnilo njen izpolnjevanje krštev zaupanja, ki si je nevralna Švedska ne more privoščiti. V diplomatskih krogih, javlja isti Reuterjev dopisnik, vlada vtič, da Švedska ne bo klonila pred temi zahtevami. To potrjujejo tudi izvlečki iz tiski, ki jih navaja Reuter.

Tako pa po Reuterjevem poročilu »Dagens Nyheter«, da Švedska ni pripravila prelomiti trgovske pogodbe z Nemčijo, medtem ko opozarja »Stockholms Tidningen«, da bi prekinitev trgovine z Nemčijo oropala Švedško življenjsko važnih dobrin.

V tureškem tisku je naletela Hullova zahteva na deloma zelo odklonilno stališče. Tako ugotavlja »Tasvir Efkiye«, da bi morebitni ostreški washingtonski ukrepi proti nevralcem pomneni koreni nevralnosti. Turški list je mnenja, da ima Hullovo stališče notranjopolitičen vzrok, da hoče namreč oživeti svojo utrujenost, ki vladat v Zedinjenih državah. List »Tan« branil v načelu pravice nevralcev ter meni, da bi bilo bolje, ako bi se Hull namesto z grožnjami bavil raj s težavnim polozajem, v katerem so nevralci.

Svičarski list »La Liberté« graja Hullovo kategorični ton in izjavlja, da bodo nevralne dežele prisiljene, da se bodo upre, njegovim nazorom o dolžnostih nevralcev. Svičarski list opozarja, da so bile Zedinjene države nekoč tudi nevralne ter da so takrat zahtevala zase vse prednosti nevralcev, vključno trgovine z tiski, ki jih navaja Reuter.

Tako pa po Reuterjevem poročilu »Dagens Nyheter«, da Švedska ni pripravila prelomiti trgovske pogodbe z Nemčijo, medtem ko opozarja »Stockholms Tidningen«, da bi prekinitev trgovine z Nemčijo oropala Švedško življenjsko važnih dobrin.

V tureškem tisku je naletela Hullova zahteva na deloma zelo odklonilno stališče. Tako ugotavlja »Tasvir Efkiye«, da bi morebitni ostreški washingtonski ukrepi proti nevralcem pomneni koreni nevralnosti. Turški list je mnenja, da ima Hullovo stališče notranjopolitičen vzrok, da hoče namreč oživeti svojo utrujenost, ki vladat v Zedinjenih državah. List »Tan« branil v načelu pravice nevralcev ter meni, da bi bilo bolje, ako bi se Hull namesto z grožnjami bavil raj s težavnim polozajem, v katerem so nevralci.

Svičarski list »La Liberté« graja Hullovo kategorični ton in izjavlja, da bodo nevralne dežele prisiljene, da se bodo upre, njegovim nazorom o dolžnostih nevralcev. Svičarski list opozarja, da so bile Zedinjene države nekoč tudi nevralne ter da so takrat zahtevala zase vse prednosti nevralcev, vključno trgovine z tiski, ki jih navaja Reuter.

Po nekem poročilu Reuterjevega dopisnika iz Madrixa je britanski poslanik pri španski vladi pravilno protestiral v smislu izsiljevanja Hullovih groženj. Po Reuterjevi vesti je napravil podobne korake tudi ameriški poslanik.

Značilno za anglo-ameriško politiko je, da države, ki vedno govore o neki domnevni obrambi pravici malih narodov, pri vsaki priložnosti krijejo pravice nevralcev ter odvzemajo pojmu nevralnosti v mednarodnem pravu vsak pomen. Vse te grožnje in politična gangstva so pomemben šolski material za male države, ki imajo mnogo možnosti, da spoznajo pravo lice tako imenovanih demokracij.

Švedska sodba o angloameriškem pritisku

Stockholm, 14. apr. O angloameriškem pritisku na Švede in na ostale nevralne države za ukinitev izvoza v Nemčijo piše »Dagsposten«, da je švedska oborožitev možna le na podlagi nujno potrebnega vsoaktivnega vojaškega blaga iz Nemčije. To je Angležem in Američanom severno popolnoma nevazno, a je zato tem važnejše za Švede in za švedske vojsko. Švedski živiljenjski interesi zahtevajo nadaljevanje trgovske izmenjave z Nemčijo in z ostalimi evropskimi deželami, iz katerih dobi lahko Švedska potom Nemčijeje podatkov, ki bi podpirali ameriško trgovinsko volunstvo, ker bi s tem lahko zagrešili dejanja, ki so kazniva po švedskih zakonih.

Švedska sodba

o angloameriškem pritisku

Stockholm, 14. apr. O angloameriškem pritisku na Švede in na ostale nevralne države za ukinitev izvoza v Nemčijo piše »Dagsposten«, da je švedska oborožitev možna le na podlagi nujno potrebnega vsoaktivnega vojaškega blaga iz Nemčije. To je Angležem in Američanom severno popolnoma nevazno, a je zato tem važnejše za Švede in za švedske vojsko. Švedski živiljenjski interesi zahtevajo nadaljevanje trgovske izmenjave z Nemčijo in z ostalimi evropskimi deželami, iz katerih dobi lahko Švedska potom Nemčijeje podatkov, ki bi podpirali ameriško trgovinsko volunstvo, ker bi s tem lahko zagrešili dejanja, ki so kazniva po švedskih zakonih.

Švedska sodba

o angloameriškem pritisku

Stockholm, 15. apr. Stockholmski listi

že nadalje zavzemajo odklonilno stališče

napram angloameriški noti, ki zahteva

ustavitev tebov švedske kroglične težave

z Nemčijo. Najodločnejše protestira proti

tej zahtevi »Aftorbladet«, ki jo imenuje

nepravilno Švedska ima kot nevralna

država, da trguje z obema taboroma.

To pravico si mora ohraniti tudi napram

zadnjim silam. Nemčija izvaja na Švedska

blago, ki je največjega pomena za

švedsko oskrbo in obrambo. Ustavitev

švedske trgovine z Nemčijo ne bi le pomenila,

da bi izostal nemški uvoz, temveč

tudi, da bi prenehala vsa trgovina s Švico,

Spanijo, Portugalsko in ostalimi celinski

državami. Z drugimi besedami: Švedska

bi bila s tem oropana vseh trgovinskih

zvez. Ugotovitev noti zapadnih sil bi

imela torej za švedsko oskrbo izredno res-

ne posledice.

Švedska sodba

o angloameriški noti

Stockholm, 15. apr. Stockholmski listi

že nadalje zavzemajo odklonilno stališče

napram angloameriški noti, ki zahteva

ustavitev tebov švedske kroglične težave

z Nemčijo. Najodločnejše protestira proti

tej zahtevi »Aftorbladet«, ki jo imenuje

nepravilno Švedska ima kot nevralna

država, da trguje z obema taboroma.

To pravico si mora ohraniti tudi napram

zadnjim silam. Nemčija izvaja na Švedska

blago, ki je največjega pomena za

švedsko oskrbo in obrambo. Ustavitev

švedske trgovine z Nemčijo ne bi le pomenila,

da bi izostal nemški uvoz, temveč

tudi, da bi prenehala vsa trgovina s Švico,

Spanijo, Portugalsko in ostalimi celinski

državami. Z drugimi besedami: Švedska

bi bila s tem oropana vseh trgovinskih

zvez. Ugotovitev noti zapadnih sil bi

imela torej za švedsko oskrbo izredno res-

ne posledice.

Švedska sodba

o angloameriški noti

Stockholm, 15. apr. Stockholmski listi

že nadalje zavzemajo odklonilno stališče

napram angloameriški noti, ki zahteva

ustavitev tebov švedske kroglične težave

z Nemčijo. Najodločnejše protestira proti

tej zahtevi »Aftorbladet«, ki jo imenuje

nepravilno Švedska ima kot nevralna

država, da trguje z obema taboroma.

To pravico si mora ohraniti tudi napram

zadnjim silam. Nemčija izvaja na Švedska

blago, ki je največjega pomena za

švedsko oskrbo in obrambo. Ustavitev

švedske trgovine z Nemčijo ne bi le pomenila,

da bi izostal nemški uvoz, temveč

tudi, da bi prenehala vsa trgovina s Švico,

Spanijo, Portugalsko in ostalimi celinski

državami. Z drugimi besedami: Švedska

bi bila s tem oropana vseh trgovinskih

zvez. Ugotovitev noti zapadnih sil bi

imela torej za švedsko oskrbo izredno res-

ne posledice.

Švedska sodba

o angloameriški noti

Stockholm, 15. apr. Stockholmski listi

že nadalje zavzemajo odklonilno stališče

napram angloameriški noti, ki zahteva

ustavitev tebov švedske kroglične težave

z Nemčijo. Najodločnejše protestira proti

tej zahtevi »Aftorbladet«, ki jo imenuje

nepravilno Švedska ima kot nevralna

država, da trguje z obema taboroma.

To pravico si mora ohraniti tudi napram

zadnjim silam. Nemčija izvaja na Švedska

blago, ki je največjega pomena za

švedsko oskrbo in obrambo. Ustavitev

švedske trgovine z Nemčijo ne bi le pomenila,

da bi izostal nemški uvoz, temveč

tudi, da bi prenehala vsa trgovina s Švico,

Spanijo, Portugalsko in ostalimi celinski

državami. Z drugimi besedami: Švedska

bi bila s tem oropana vseh trgovinskih

zvez. Ugotovitev noti zapadnih sil bi

imela torej za švedsko oskrbo izredno res-

ne posledice.

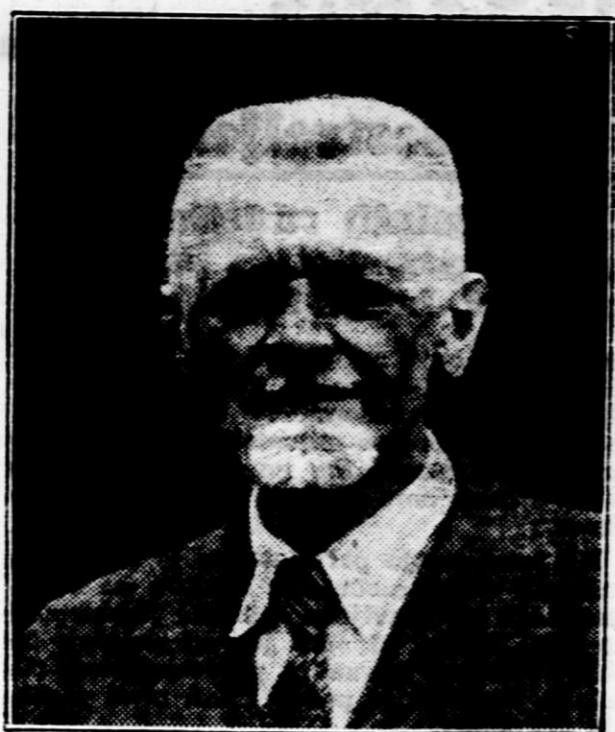
PREZIDENT RUPNIK JE GOVORIL SLOVENCEM IN SLOVENKAM

Množice so prezidentu prirejale viharne, navdušene ovacije

Za današnji govor šef Pokrajinske uprave, g. prezidenta generala Leona Rupnika, je vladalo v vseh slojih prebivalstva izredno zanimanje. To je docela naravno in razumljivo, saj pomeni tega pol leta, od kar je g. prezident prevzel v najusodnejšem trenutku naše zgodovine v svoje roke kmilo našega naroda, začetek popolnoma novega razdobja v našem narodnem življenju. Že prej splošno priznani general je postal v tem kratkem času od vseh delov in slojev naroda priznani, spostovan in ljubljeni narodni voditelj, ki mu vsi sledijo z neomajnim zaupanjem in trdno oddočnostjo, hodiči za njim po edino pravilni poti, ki jo je nakazal Slovencem, po protiboljševski, protistrankarski in evropski poti.

Narod je svojemu prezidentu hvaljezen že za moski korak, ki ga je storil, ko se ob naši najtežji urti ni ustrasil prevzema zgodovinske odgovornosti in je s tem tudi Slovene uvrstil med narode, ki ob strani močne Nemčije in njene impozantne oborožene sile prispevajo svoj delež v borbi proti komunizmu ter za novo, pravljeno in srečno Evropo. Iz srca pa je narod g. prezidentu hvaljezen tudi za vse njegovo obnovitveno in preriditveno delo, ki ga je takoj začel izvajati z resnično vojaško doslednostjo in energijo in ki je že v teh kratkih šestih mesecih rodilo neprizakovano velike uspehe. Dvignilo in organiziralo se je slovensko domobranstvo, kibokot naša narodna obramba v najkrajšem času dokončno obračuna s protinarodnim komunizmom v naših krajih. Nov duh je prevzel vse zdrave plasti prebivalstva. Silno se je poglobil občutek narodne solidarnosti, ki je dobila vidnega izraza zlasti v razveseljivem razmahu Zimske in Socialne pomoči, teh plenitnih stvaritev našega prezidenta.

S kakšnim zaupanjem in s kakšno prవrenostjo je slovensko ljudstvo povezano s prezidentom generalom Rupnikom, se je najbolje pokazalo ob njegovem današnjem govoru, ki se je razvil v mogočno manifestacijo narodove volje in predstavljajo nov mejnik na poti k obnovi, preriditvi in lepiši bodočnosti našega naroda. Govor je bil napovedan za 10. uro dopoldne. Že mnogo prej je bila dvorana z balkonom in galerijami vred prematrapna, da nihče ni mogel več v njo. Ljudje so se gnetili tudi v vseh stranskih prostorih. Bilo je to resnično ljudsko zborovanje, saj so se zbrali poleg zastopnikov naših najvažnejših gospodarskih, socialnih in kulturnih ustanov pripadniki prav vseh slojev prebivalstva, moski

in ženske, stari in mladi. Kakor je mladina sploh nosilice nove dobe v našem narodnem življenju, tako je ona tudi žanljivemu zborovanju vtišnila pečat s svojo ogromno udeležbo in s svojim vedrim, neomajnim vere v bodočnost naroda prežetim duhom. V velikem številu so prisostvovali teh mogočnih manifestacij tudi knečki ljudje, ki nestrpočljivo čakajo v Ljubljani, da bo vsakemu od njih omogočen povratak k delu na svojem domu, kakor je bil toljikim že omogočen.

S svojo udeležbo so počastili današnjo manifestacijo višji skupinski vadja SS general Rössner, zvezni oficir med nemško vojsko in slovensko domobranstvom podpolkovnik Balke, šef nemške varnostne službe stotnik Schluifer in številni višji oficirji nemške oborožene sile. Slovensko domobranstvo so zastopali poveljniki podpolkovnik Krener z načelnikom štaba podpolkovnikom Peterlinom in poveljnikom podpolkovnikom Vizjakom ter večjim številom oficirjev.

V veliki unionski dvorani, napoljeni do zadnjega kotačka, je vladalo slavnostno nastrojenje. Vsa zbrana množica je nestropno prizakovala prezidenta Rupnika. Ko je točno ob 10. v spremstvu svojega adjutanta podpolkovnika Kregarja in svojega sekretarja dr. Bana prispel v avtomobilu pred vsemi.

glavni vhod hotela Uniona, ga je strurno pozdravila tam postavljenata domobranec, občinstvo, ki mu dobitio več prostora v dvorani in se je zbralo na položenih, pa mu je prizadelo navdušene ovacije. Val ovacijski je spremljal vso pot v dvorano, kjer se je razstrel v pravci orkanu vzklikanja in položanja. Potkalzo se je tudi ob tej prilik, kakšno hvalježnost in kakšno zaupanje gojijo narodne množice do g. prezidenta.

Ko so se ovacije poleglo, je dr. Puš kратko otvoril zborovanje ter naprosil gospoda prezidenta, da povzame besedo. Čim se je popularni general pojavil za govorniškim pulzom, se je sprošil v dvorani nov plaz navdušenega vzklikanja. Ko je g. prezident v uvodu svojega govoru pozdravil generala Rössnerja in zastopnika nemške oborožene sile, se je po dvoranu zopet razleglo navdušeno ploskanje. In z grozljivim ploskanjem in navdušenimi pritrjevalnimi klici je vsa ta velika množica spremljala tudi nadaljnja prezidentova izvajanja, ko je vsekem enournem govoru ozigosal temne sile, ki so nas pahnil v nesrečo, obračunal z napakami preteklosti in nam pokazal smernice, ki nas bodo privede v boljšo bodočnost.

Ko je g. prezident zaključil svoj zgodovinski govor, katerega bomo v celoti objavili v jutrišnjem »Jutru«, se je dvorana vnovič tresla navdušenega odobravanja, ploskanja in vzklikanja, ki se ni poleglo, dokler prezident in drugi odličniki niso odišli. Ovacije pa so se ponavljali še dalje ven na ulico in zajele tam zbrane ljudi. Pomembno zborovanje je bilo zaključeno s pesmijo »Hej Slovenci, ki jo je stoje zapela vsa ogromna množica.«

Prezidentov govor je prenašal ljubljanski radio. Nešteti so ga poslušali doma ob sprejemljivih, večini onih pa, ki so hoteli na zborovanje, a niso dobili več prostora, se je zbrala pred zvočniki na Marijinem trgu in na kriziški pri pošti. Razvili sta tem tam na ta način dve vzoredni zborovanji, v katerih so se vključili tudi številni pasanti. Vsi poslušalec so z največjo pozornostjo sledili prezidentovim izvajanjem, ki so jim jih posredovali zvočniki.

Današnja nedelja pomenja tako zopet novo mogočno in odločno manifestacijo ljubljanskega in v njem ostalega slovenskega prebivalstva, hoditi s prezidentom generalom Rupkom po poti, ki vodi k preoru in po njem k lepi in srečnejši bodočnosti naroda.

Čeprav je bila današnja nedelja sončna in topla, torej zelo prikladna za poldanske sprede, vendar je bil tudi tokrat obisk naših gledališč in kinematografov prav zadovoljiv. Atrakcija opere je zopet gostovanje Zlate Gjungjenevice, ki je v Ljubljani še vedno doma. To pričuje razprodajo vstopnic in pa topli sprejem, ki ga je pri vsaki predstavi deležna ta odlična pevka.

Globoko sočustvovanje je po vsej Ljubljani vzbudila smrtna nesreča v Slovenski ulici, ki sta se po nesrečnem naključju zastupila višji železniški kontrolor Ferdinand Bašek in njegova žena ga. Fanika. Nedeljsko »Jutro« je podrobnejše poročalo o nesrečnem zastupljenju s pismom, ki je uhajal nekje v bližini. Tragični dogodek naj bo opozoril prebivalstvu, da se vsakdo takoj obrne na mestno plinarno, čim kje začuti, da uhaja plin. Nesrečna zakonca so v tukti današnja nedelje kropili na Žalah mnogi znanci in prijatelji pa tudi ostali Ljubljanci, ki ob nedeljih trumoma obiskujejo pokopališče mrtvih. V ponedeljek ob pol 15. popoldne bosta pokojnika nastopila svojo zadnjo pot.

DRZAVNO GLEDALIŠČE DRAMA IN OPERA:

Ponedeljek, 17. aprila: Zaprt.

Gostovanje Mile Kogejeve in Ivana Franceta, članov zagrebškega Narodnega gledališča v Bizetovi operi »Carmen« bo v sredo 19. t. m. Opazorjam na nastop bivših članov naše Operе, ki sta veliko sezonsko pomogla s svojimi kreacijami k uspešnim uprizoritvam raznih oper, kjer sta peli glavne partije.

Skoga in realnega. Toda svit idejnih, pesniških prvin je močnejši. Zaradi tega bi realistična režija verjetno manj ustrezala bistvu umetnine. M. Skrbinskem se je odločil za poudark stiliziranega obekčja. Njegova spoznanja in stremljenja je podkrepljila s posrečnimi, samoniklimi, barvno ustreznnimi sceničnimi zasnutki arch. V. Gajskem, ki je dobro prestalognjeni kratke odrskega scenografa. Tudi prostorna razporedba, uporaba lučnih učinkov, druga preudarno uveljavljena sredstva ter simpatično izdelani, družbeni funkciji, in duhovno razpoloženju oseb odgovarjajoči kostumi J. Vilfanove pomagajo oblikovati vtiške, ki so v skladu z dualistično označko Pregljeve žalne igre. Režiser je umet ustvariti pogope učinkovitega ravnovezja skupinskih prizorov z deležem, ki je odmerjen pomembnejšim samo-oziroma dvogovorom.

Spokorni gresnici Mirjam iz Magdale je namentil Pregel najtežji odrsko bremo. V njej so začrtane tri osnovne črte: Blodnost, spokornost, bolestna privrženost Jesu. Blodnost, ki bi lahko neznano stopnjevala dinamične možnosti, je s pričetkom dela le nakanila in opisana. Igralka, ki je v tej stroki doma, bi se lahko sijajno razmahnila: Na Mirjamini podobi v seslavno izgrajenem prikazu Ukmars Boltarjeve, katere ustvarjalne odlike so dobro znane, izstopajo predvsem one inačice, ki podprtajo predvsem vznešeno teženje k Jesui, dočim je spokornost sama dojeta v medlejih odtenkih. Juda iz Keriota niha: Svojemu učitelju bi sledil do zadnjega, pa ga moti in odvrača Mirjam in hrepenenski odnos do Kraja. Nihanje se vse bolj sprevrača v neko podzavestno odaljevanje, odstujevanje Jesui. In v opip-

Filmski pregled

Tednik: Kipar prof. Richard Scheibe predel v svojem ateljeju. Akrobacije na dvokolesu. Cirkus Sarasani: vratolome akrobacije na malem letalu. Nemški circi so v podeželskih zavetjačih dobro spravljeni. Novinci so nastopili delovno službo. V zasneženih pianinah se vežajo vojaki v smuku. Iz vrst nemških letalcev se jih je mnogo prostovoljno javilo v lovske službe. Na vzhodnem bojišču je odjuga spremila ceste in pota v eno samo jezero. Z južnega bojišča prinaša tednik vršni posnetkov, ki nadvise nazorno kažejo kako izredno zagrizena in krvava je bitka za mestec Cassino, ki je samo se kup razvalin.

Matica: »Nenavadni dvoboje« (Prag-Film). Kvalitetni film krepke, dramatsko napete vsebine. Snov je prav solidno oblikovana, zapletki so logično utemeljeni, da jih gledeči že kar v napravi sluti in pričakujejo. To je ena izmed mnogih »javnih« tajnosti filmskega oblikovanja, eden izmed čestih nepisanih filmskih zakonov, kako vzbuditi pri sicer ravnodušenem opazovalcu-gledalcu zanimalje in tem dočasi učink zabave. Simpatični Gustav Waldau ima v tem filmu prav veliko vlogo, katera mu tudi po pravici gre. Njegovo hčerko Irene »gra« Susi Nicoletti, katere fizionomija pa žal ne odgovarja popolnemu njeni vlogi baronesse. Drugo žensko vlogo imajo Čehinja Anna Vitova.

Union: »Ljubosumnost« (Tobis). Carola Höhna pa ima v tem filmu trenutno malce nesodobno vlogo prodajalke avtomobilov. Hans Nielsen je profesor entomologije in se zanimal spocketa bolj za svoje hrošči kot za ženske. Ce bi ostal dosleden v tem svojem zanimalju, bi mu bila prihranjeni marsikater težka urica. Toda avtor filma je pač hotel drugače... Werner Fuetterer je pa kipar, ki modelira ženske akte. Iz teh treh glavnih figur je »zmodnike« režiser Boese prav živahn in mestoma p'kantno veseloigro, ki vsebuje mnogo posrečnih v svojstvenih domičkih.

V predpredelu teče zanimalj in poučen kulturni film o razmnoževanju rbit. Ta-kih filmov bi si želeli več!

Sloga: »Ura slabosti« (Bavaria). Moderna zaksomska ljubljavna pravljica. Take muhe, kot jih prinaša na dan glavnega juhankinja (Hannelore Schroth) figura filmu in taksi služilki je zapletki se morejo pač porajati le v glavi filmskega avtorja s prav bujno domšljijo. »Sotripte« je zaneske vprege je Paul Richter.

Na domačem knjižnem trgu:

Emiljan Ceve, Preproste stvari. Založila Nova založba v Ljubljani 1944. Opravljen akademski slikar Riko Debenjak. Str. 237. 20 »Preproste stvari« podaja pisatelj in jih v svoji pravkar izšli knjigi globoko doživlja. Način, ki nam jih z njim odkriva in približuje, razdeva resničnega umetnika, samoniklega ustvarjalca. Vsa misel mu izzveneva v pesem, vsa navdih v žarko odkritje. Ko isticam po tej nedvomno zanimivi knjigi, se sproti proračujo spoznanje, da tici za vsakim takšnim drobom »Preproste stvari« neka globlja smiselnost, prelragoceno vsebinu, ki prehaja od roda na rod. Pisatelj sam pravi: »Vsaka stvar nosi v svojem naročju globok smisel, globok prav zato, ker se ga ne zavemo ob prvem trenutku, in ne zavemo se ga, ker je tako preprost, tako potreben, da se nikdar ne vprašamo, zakaj nam služi, kakor nihče ne vpraša, zakaj imamo roke ali oči. Njegov slog se nam zdi kakor poduhovljen, beseda praznična in slovenska. Knjiga je kakor visoka hvalnica tem stvari, od katerih ima vsaka svojo usodo, svoj smisel in tuji svoje srce: Lončna piščalka, vrata, mize, Bogov kot, zibelka, postelja, jabolko, skrinja, pač, coklje, vrč, pehar, kruh, pšatička, vino, luč, kropelček, rožni vnenec, studenec in znamenje. V vsakem poglavju čutiš dih po naši rodnim grudih, po naši vasi, po našem kmetskem cloveku. Podobe pred vsakim poglavjem nazorno prikajajo vseh teh 20 »preprostih stvari«, ki spremjam stehernega od nas ob zibkih de groba. V davno preteklost segajo in poveličujejo njeno patriarhalno ljubljk. Tukaj ne gre za kakšno strokovno razčlenjevanje ali suhoperanno, dolgočasno secirjanje pojmov. V prav tem zmanjšuči pesniški misel, globoko zaveto v toplem, iskrenom pesniškem doživetju. Pisatelj je posvetil to knjigo rodni zemlji in njennim ljudem pod gorami. V skladu z notranjo vrednostjo je tudi zunanjina opremljena knjige: Odlični papir, izbran tisk in zlasti bogata ilustracija. Za vsako te »preprostih stvari« je oskrbel akademski slikar Riko Debenjak na celo stran pravljicu.

DOBRÉ KNIGE!

NAROCITE SE NA ROMANE

DK

DOBRE KNIGE!

Oddajniška skupina Jadransko Primorje RADIJO LJUBLJANA PONEDELJEK, 17. APRILA:

7.00–7.10: Poročila v nemščini.
7.10–9.00: Jurranji pozdrav; vmes od 7.30–7.40 poročila v slovenščini. 9.00–9.10: Poročila v nemščini. 9.10–9.20: Koračnica, napoved sporeda (nem. in slov.), koračnica. 12.00–12.30: Opoldanski koncert. 12.30–12.45: Poročila v nemščini in slovenščini. 12.45–14.00: Igra Mali orkester, vodi A. Dermej. 14.00–14.10: Poročila v nemščini. 14.10–15.00: Vsesak načekaj. 17.00–17.15: Poročila v nemščini in slovenščini. 17.15–18.00: Pisana paša – zabava bo vaša. 18.45–19.00: Šegave besede – govori Andoljšek Janez. 19.00–19.30: Igra Šramel Stirje fantje. 19.30–19.45: Poročila v slovenščini, napoved sporeda. 19.45–20.00: Razgled. 20.00–20.15: Poročila v nemščini. 20.15–21.00: Domovina, tvote zvezde. 21.00–22.00: Igra Vaška godba, sodeluje sopranistka Poldka Zupanova. 22.00–22.10: Poročila v nemščini. 22.10–23.00: Tho zveni ljubljavna pesmica.

Za ljubitelje cvetlic Cvetlice v aprilu

Cim so cveti sobnih rastlin odveteli, jih odrežemo, da bi naše zelené prijateljice po nepotrebni ne trošile svoje moči zanje. Cebulice, hiacinte, tulipane itd. spravimo potem v klet ali v kakšen drug bladen prostor, da se jim listi počasi posuče. Od sreda maja dalje jih potem lahko vsadimo na vrtu, kjer nas bodo nasledno pomlad morda spet razveselite s cveti. Lahko pa jih pustimo tudi suhe v kleti in posadimo Sele v oktobru spet v cvetlične lonce ali na vrtu.

Veliko veselje bomo imeli z balkonom, če smo sedaj v balkonske zabeze že vedo, ki so cvetli. Cebulice hiacinte, tulipane itd. spravimo potem v klet ali v kakšen drug bladen prostor, da se jim listi počasi posuče. Od sreda maja dalje jih potem lahko vsadimo na vrtu, kjer nas bodo nasledno pomlad morda spet razveselite s cveti. Lahko pa jih pustimo tudi suhe v kleti in posadimo Sele v oktobru spet v cvetlične lonce ali na vrtu.

Vsi se veseljemo, da bo naši mraz, jih lahko zavarujejo na primer z latkimi cunjanimi na počasi mrazu.

Na vrtu je sedaj mnogo dela. Medtem smo že vse prekopali in sedaj je treba sejeti in saditi. Cedulje bolj moramo misliti na to, da kdo zgredja seje tudi zgoda žanje. Pri tem moramo seveda paziti na pravilo, da je treba za mraz občutljivo zelenjavo v sočivje, kakor fižol, buče, kumarce in paradižnike, pri nas vsejati in vsaditi še do 15. maja na prost.

V tem času moramo poskrbeti tudi za ruše.

Staro travo in listje smo že prej odgrabil.

Kar je ost

KAKO SO KOMUNISTI POGUBILI RUSKEGA KMETA

Boljševiki so kmeta najprej, dokler se že niso čutili dovolj močne, slegli in varali, potem pa so ga uničevali korak za korakom, dokler ga niso končno popolnoma „likvidirali“

Odkar se je nekdanja Rusija spremenila v Sovjetsko zvezo, se je kar hermetično zapirala pred ostalim svetom. Zato ni čudno, da so bili drugi narodi, med njimi tudi mi Slovenci — saj v vsa Jugoslavija skoraj do svojega zloma ni imela s Sovjetsko zvezo nobenih stikov — tako malo poučeni o resničnih razmerah v boljševiški državi. Znano je dalje, kako spremeno zna komunistična propaganda, ki ne poznavata nobenih moralnih zakonov, z najbolj drzimi lažmi in potvarjanji širi napade, a seveda za boljševike ugodne nazore o dogodkih, razvoju in razmerah v Sovjetski zvezzi.

Boljševizmu se je na ta način posrečilo ustvariti skoraj v vseh državah po svetu komunistične celice, ki so imele naložo hujskati proti obstoju temu redu v posameznih državah, netri nezaščitljivo v vseh stanovih, ščuvati si proti sloju, stranki proti stranki. Njihov cilj je bil zbragati čim večje množice in zbuditi v njih občutek, da je življenje na sedanjih osnovah nezgodno in da je treba vse storiti podreti. Množica naj bi tako postale zrele za komunistično revolucijo v primerem času.

Vse to komunistično početje smo lahko opazovali tudi pri nas Slovenec, deloma že pred vojno, še bolj pa potem, ko smo bili tudi mi potegnjeni v vojni vrtine. V Ljubljanski pokrajini so komunisti naredili celo že nadaljnji korak in so, kaj jih je bila z obrazca strigana lažna narodna krinka, začeli s svojimi zapeljanimi ali ustrahovanimi pomočniki klj. že kar odkrito izvajati komunistično revolucijo.

Klub tej svoji spremni taktični p. komunisti vendar niso dosegli cilja, da bi zrevolucionirali vse svet ali vsaj njegova velik del. Začeli so s komunistično revolucijo marsikje, izvesti pa je niso mogli v nobeni državi na svetu razen v Rusiji, ki so jo nato prekrstili v Sovjetsko zvezo. Tudi niso mogli prepričati, da ne bi med druge narode prodrije vesti o resničnih razmerah, ki so se v Rusiji razvile pod komunističnim režimom. Največ poročil je prispeval v svet po inozemskih strokovnjakih, katere so bili boljševiki prisiljeni poklicati v svojo državo za obnovitev gospodarskega življenja, ki so ga bili s svojo revolucijo popolnoma uničili. Da so ta poročila verna sliko o razmerah v Sovjetski zvezzi, je najboljši dokaz sam Trocki, ki je bil poleg Lenina glavni vodja boljševizma in boljševiške revolucije. V njegovem knjigah Izdana revolucija, ki jo je napisal leta 1936, se nahajajo premnogi podatki, ki se s poročili teh inozemskih strokovnjakov popolnoma ujemajo in jih v celoti potrjujejo.

Peklenska igra boljševikov z ruskim kmetom

Rusija je bila pred prvo svetovno vojno izrazito kmetijska država. Stiri petine njenega prebivalstva je tvorilo kmečko ljudstvo. Teki mogočni kmečki množic so se boljševiki seveda bili in zahvaliti se imajo le njihovi veliki politični in prosvetni zaostalosti, da so jih lahko podjarnili in zasuhnjili, čeprav so sami bili le neznačna manjšina. Da so svoj cilj dosegli, so stopali takole:

Predvsem so proglašili, da je z revolucijo nastopila svoboda in da je z njo prišla na površje vlada delavcev in kmetov. Pozvali so kmete, da si naj zemljo in velika imetja, ki so do takrat bila last veleposestnikov, kar sami vzamejo in njihove dotačratne lastnike pobijejo. S tem so vzbudili v zaostalem kmečkem ljudstvu najniže strasti pohlepa in uničevalnega besa, ki napravijo iz človeka žival. Dosegli so, da so kmete v svoji zaslepljenosti res poklali in pobili lastnike večjih posestev in njih družine, počgali njih domove, hleva, shrambe z vsemi ogromnimi zagomami vred, poklali tudi njih živino ter se med seboj dostikrali do unjenja stepili za njih zemljo.

Boljševiki so tem svojim peklenskim početjem dosegli dvojni namen: na mah so spravili s sveta protikomunistično usmerjene večje posestnike, zlasti podeželsko pleme, obenem pa so potem z izgovorom, da morajo zatreći nemire in izgredeti, pobili in postrelili še cele armade kmečkih ljudi samih, preživele pa tako ustrojavali, da so jih začeli pokoriti in s vracati na poljsko delo.

Strah pred kmečkimi množicami

Kakor povsod na svetu je bil kmet tudi v Sovjetski zvezzi zelo povezan z zemljijo. To je sedaj imel. V veri, da je priča za sebe in da je sedaj njegova, se ji je ves posvetil. V tej njegovi veri so ga po trjevali boljševiški oblastniki sami, ki so izdali za kmete geslo: »Obogatite se! Res so pustili nekaj let kmetu pri miru na njegovem zemlji. Boljševiki so se čutili namreč še preslabi, da bi se spravili tudi nad kmete, ki so tvorili ogromno večino ruskega prebivalstva, obenem pa so kmetovo pridostvo svetovno potrebovali, da rešijo stradajoča mesta in da dobe dohodke za državno blagajno. Redno vsako leto so sicer pribajali h kmetu razni komisari, ki so v blagu in gotovini pobirali visok davek, pa četudi so jemali vsako leto več, je kmet molčal, dokler so ga pustili pri miru na njegovem zemlji.

Ali interesi komunistične države in ruskega kmeta so šli daleč narazen. Po komunističnem nauku so imeli pristopi vse zemlje, vse stavbe, vsa podjetja v last države. Dosledno so imeli po tem nauku pristoli državi tudi vsi pridelki. Vs. državljani naj s svojim delom producirajo vrednost se za državo proti plačilu dnevnih mezd. Komunistični državi je bil tedaj neodvisen, samostojen kmet napotil in za njo neveren. Bilo ga je treba steti, kakor hitro mogoče.

Prvi udarci po kmetu in njegovi rodbini

Te svoje namere boljševiki takrat seveda še niso javno pokazali. Toda leto za letom je vlado predpisovala kmetom večjo oddajo pridelkov. Pojavil vstaj v pobun so bili takrat zatriti s pokojem ali pa z izgonom prebivalstva celih vasi v Sibirijo

ali pa v neobujedene pokrajine ob Severnem ledenu morju. Sedaj šele so kmetje začeli spoznavati, da so si svobodo, o kateri so misli, da so si jo priborili z boljševično revolucijo, drugače predstavljalni in da boljševizmu ni za napredki samostojnega kmeta, temveč samo za to, da kmetovo delovno silo izrabiti za utrditev svoje moči. To spoznanje je pa sedaj prišlo že prepozno, kajti medtem je boljševiška vlada, ne da bi bil kmet opazil, pripravila korak za korakom vse, da se otrese samostojnega kmeta, ki ga ni više cenila, kajtor delovno živino. Preplavila je predvsem kmetiška naselja z elementi, ki so povod za agitacijo in strahovanje širili komunistično miselno. V tem oziru je igrala pomembno vlogo tudi od boljševikov reformirana ljudska šola. Njena glavna naloga je bila načelovala v tem, da odtegne šolsko mladino slikevemu vplivu staršev in rodilcev.

Pretrajljiva so poročila o tem, kaj je počenjal boljševizem z rusko šolsko mladino, katero je navajal po načrtu in zanjevanju in preziranju lastnih staršev in lastne rodbine ter jo napravil za ogleduha v avduhu proti staršem ter starejšim bratom in sestram. Rođbina je čuvar in zaklad hravnosti in ustajenosti, in v njej dobitva človeka oblikovanja, ki predstavlja slikevni živčni živčni zgodovina skoro ne pozna. Kdor ni hotel vstopiti v kolhoz, so prijeti njega, ženo in otroke potoci ter jih odgnali v zapore. Samo to, kar je imel na sebi, je smel vsak vzeti s seboj. Bil je to čas, tako pravijo poročila, ko so postali vsi zapori pretesni in ko so bile v zapore spremnjenje vse kleti.

Iz zaporov so ljudi gonili na zeleniške postaje. Dan in noč se držali dolgi vlaki: živčni vagoni, prepomljeni s kmečkimi ljudmi, proti Sibiri in ledenu svetu. V sibirske v uralskih pragozdih so morali nesrečni kmetje, stradajoči in umirajoči, pripravljati na prisilnem delu les, ki ga je Sovjetska zveza potem pod ceno odobrila na svetovni trg. Nešteti stotisoč ruskih kmetov, njihovih žen in otrok so našli tukaj v smerti svoje odrešence.

Tako je komunistična država učinkila same svoj lastni kmečki stan. Vse to se je zgodilo takrat ob navdušenju boljševizma in komunističnih pridelkov, ki so se načeli s vlastnimi narodnimi gesli dali izvabiti v vrste OF in v gospodarstvo. Pripravljeni drugih skupin, ki se so spopetka pridružili OF, verujejo v njeni vsemarodni gesli, se bili prisiljeni vključiti se v komunizem ali pa so bili potisnjeni ob stran in potem skriveni po stopno drug za drugim pomorjeni. Takrat so bili tudi večino omilj kratek vodnikov bivših Sokolov, ki so se na lažnimi narodnimi gesli dali izvabiti v vrste OF in v gospodarstvo. Pripravljeni Slovenscev, ki niso imeli nikoli nobenega opravka z izdajstvom in niso bili v nobeno napotje nobeni »osvoboditve«, je samo še potrdilo, da je bilo vse, kar je OF spopetka trdila, grda in nemarne preračunana agitacijska laž.

Kakor je OF izdala to svoje prvo in najvažnejše geslo, tako je potem po vrsti izdala vsa druga in dokazala, da je bilo vse njeni delovanje od začetka do konca zgrajeno na samih lažeh. Vsakdo se pri načelu sklenjena, že davno pred 8. septembrom lani. Po tem dnevu so se komunisti bratsko objeli z boljševici, dobili od njih orčje in celo pomoč za boj proti Slovencem na Turjaku, na Grifreichu in drugod po Dolenskem. Nobenemu boljševiku se v tistih dneh ni skrivil na načem ozemlju las na glavi, zavedni Slovenec pa so padali pod zdrženimi noži boljševikov in komunistov — vse v znamenju OF!

Našeli smo le nekaj načajljivejših primerov, kako so komunisti oznanili eno, delali pa drugo, kako so od začetka do konca spopetili Slovence s samimi gesli, ki so jim bila le mamilo za lovljene lažkovevne ljudi in kako so potem ob prvih pričnikih surov plunjili na vse in se pokazali v popolnoma drugačni barvi in luči. Ali je po vsem tem res mogče, da bi kdaj med namni še vedno mogel verjeti le enemu samemu geslu OF? Pregovor pravi, da gre oseb sami enkrat na led. Kakšen pričevljek zasluži tisti Slovenec, ki je pripravljeniti večkrat?

Slovenci v Ljubljanski pokrajini so že temeljito spoznali komunistične sleparje in jim nočelo več nasedati. Zato so komunisti tukaj tudi že opustili nadaljnje spomislenje in danes že odkrito priznavajo, da je njihov cilj komunistična revolucija. Prav tako že tudi cincino priznavajo, da pobija OF ljudi samo zato, ker so prati komunizm, pa če so še tako zavedni in poseten Slovenci. Med Slovenci v drugih pokrajnah in v javnosti drugod po svetu pa se še vedno predstavljajo za »narodne borce in trdovratno zanikajo, da bi zasedovali komunistične cilje. Tam se vedno kažejo, da OF ni komunistična, ampak narodna, in enako ostudo lažajo, da so bili vsi oni tisoč mož in žena, kateri so poklali po Dolenskem in Notranjskem, sami »narodni izdajalci«.

Zato je sveta narodna dolžnost za vso kogar, ki pride v kakršne koli stike z rojaki iz drugih pokrajin, da jim odpira oči o značaju OF in njenih kredel ter o njenih izključno komunističnih in zato protinarodnih ciljih. Formagal jim bo na ta način, da se bodo obvarovali pred nepregledno nesrečo in nepopravljivo škodo, ki sta jima neizbežni, ako bodo nasedali komunistični sleparji.

P. K.

Komunizem bi pogubil kmeta povsod

To je torej usoda, katero je prinesel komunizem ruskemu kmetu. Več ko deset let ga je varal in slegli, ker se je čutil še prešibkega, da bi mu zadal smrtni udarec. Omamili ga je toliko, da se mu ni znal pravčasno upreti, čeprav je kmečki sloj slej ko prej predstavil ogromno večino prebivalstva v Sovjetski zvezzi. Ko pa se je boljševiški režim utrdil, je pokazal tu kmetu svoje pravo lice ter ga neusmiljeno pogubil. Kar je kmečki ljudi ostalo se pri življenju, so postali brezpravni pojedinci delaveci na državnih posestvih, neprstano priganjani k delu po komunističnih nadzornikih.

Enako usodo pravljiva komunizem kmetom povsod, kjer bi zavladal. Samostojen kmetski stan bi bil namreč skrajna nevarnost za komunistično diktaturo, zato ga mora komunizem povsod umeti. Ker pa bi proti strejnemu kmečkemu sloju komunistična revolucija ne mogla nikjer uspeti, se komunisti spopetka kmetom povsod laskajo, dokler se ne čutijo dovoljne, da lahko udarijo tudi po njih. Potem pa bi jih, ker so to tako temeljito storili v Sovjetski zvezzi, brezobzirno in neusmiljeno pogubili tudi prav sedog drugod, kjer bi se polastili državne oblasti.

P. T.

Beležke med tednom:

PREKI SOD NA MADŽARSKEM

Kakor poročajo iz Budimpešte, je vlažna sklenila preki sod za vse zločine izvršene med zatemnitvijo ali med letalskim atmom. Prav tako bodo velike določbe prekoga sodnika za vse vloge in umore izvršene z zlorabo vojnih rezerv.

ZASCHITNICA SINJE DIVIZIJE

O prilikih velikonočnih procesij na Španskem je bila v Malazi procesija k začetniku španške Sinje divizije, ki se je do neda na horila na vzhodni fronti Madona, ki je bivši predstojnik Sinje divizije zasebno časte kot svojo zaščitnico je bila dleta v dragocen način v katerem so uvezena imena vseh nadaljih članov Sinje divizije doma iz Malage.

PRTISK NA IRSKU

Ker je irska eksploata ameriško in angleško zahtevalo, naj prekine diplomatiche odnose z državami, ki so skupaj sedaj k temu priznali z razičnimi represijami. Tedeni je bilo objavljeno, da je ustavljeno z Irsko ves počitki telefonski in brižnoj promet češ je de treba za vsako ceno prepričati da bi vložil informacije priste preko Irsko do sovražnika.

Zatemnitve od 21. do 5.

Se zda, ko teče že tretje leto »svobodnega delovanja OF na slovenskem ozemlju, se najdejo med nami ljudje, ki se pripravljajo verjeti, da »vražje le ni tako črna, kakor ga slikamo. Preveč jih se zvene po učenih gesla, ki jih je OF vrgla in jih še mete v javnost po svoji ustni agitaciji in zaplotniškem tisku. Gesla so seveda vse drugačna kakor je praksa. Te dvomljive hočejo zato vnovič opozoriti na vrsto gesla OF, katerih se je posluževalo s strankami, ki so sami pričeli največ gonjo proti Karadjordjevićem in v vseh komunističnih publikacijah se je kopilo smešenje in zastanovanje bivšega kralja Petra II., kateremu so obljubili takojšnjo likvidacijo, čim bi se še kdaj vrnil. Sredi te največje propagande je OF zacelil, da je 1. decembra 1941. zapovedali nesmiselno demonstracijo za bivši državni praznik in se manifestacijo za odstranjenje spomenika pokojnega kralja bivše Jugoslavije Aleksandra I. Tisti komunisti, ki so za časa življenja kralja imeli v vseh svojih spisih zanj le najgršje psovke, so torej potem naenkrat odredili protest proti odstranjenju njevega spomenika! Toda takoj nato, ko je ta manifestacija dosegla posledice, kakršne so komunisti zeleli, so sami pričeli največ gonjo proti Karadjordjevićem in v vseh komunističnih publikacijah se je kopilo smešenje in zastanovanje bivšega kralja Petra II., kateremu so obljubili takojšnjo likvidacijo, čim bi se še kdaj vrnil.

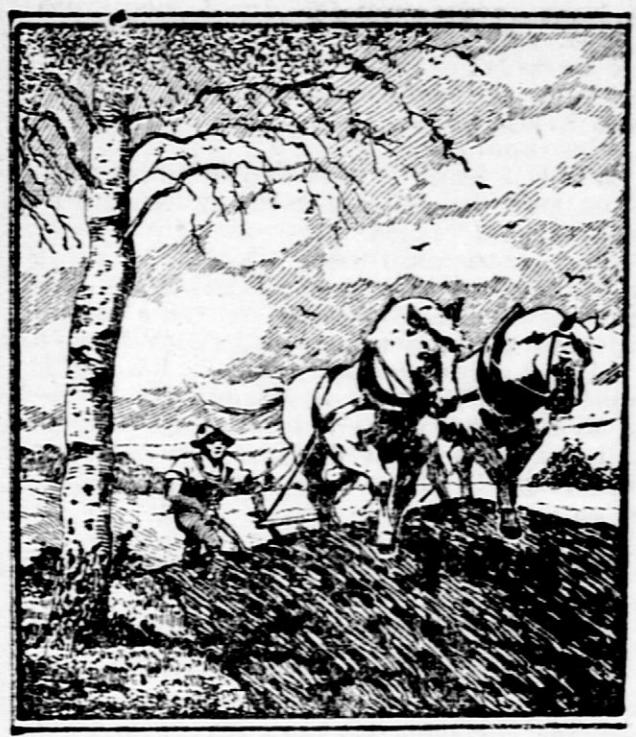
Prav tako je tretje leto »svobodnega delovanja OF na slovenskem ozemlju, da je OF postavila svojo akcijo iz nobenih strankarskih izhodišč in za nobene strankarske cilje, ampak iz vsega naroda za ves narod. Zaradi je tako je dalje trdila — za vsakega Slovenca mesto le v njenih vrstah. Zahvaljuje se trdnemu disciplinu vseh slojev in skupin ter likvidaciju starih strankarskih sporov v korist »svetnarske složnosti. Tak je bil osnovni temelj, na katerega je OF postavila svojo prvo agitacijo, toda preden je poteklo nekaj mesecov, je bila prav OF tista, ki je sama srušila plynjila na to svoje sleparsko geslo ter izrcala vse svoje vodilne funkcije ter izpravljnikom ene same stranke in eni sami stranki.

Vse ustanove OF, zlasti tudi njene oborožene skupine so dobitne popolnoma komunistično urejene s »politikom serži« kot nadzorniki. Ni trajalo dolgo, ko so komunisti popolnoma zavladali OF in pričeli državljansko vojno proti vsem tistim Slovencem, ki tega niso hoteli in niso mogli odobrati. Pripravljeni drugih skupin, ki se so spopetka pridružili OF, verujejo v njeni vsemarodni gesli, se bili prisiljeni vključiti se v komunizem ali pa so bili potisnjeni ob stran in potem skriveni po stopno drug za drugim pomorjeni. Takrat so bili tudi večino omilj kratek vodnikov bivših Sokolov, ki so se na lažnimi narodnimi gesli dali izvabiti v vrste OF in v gospodarstvo. Pripravljeni Slovenscev, ki niso imeli nikoli nobenega opravka z izdajstvom in niso bili v nobeno napotje nobeni »osvoboditve«, je samo še potrdilo, da je bilo vse, kar je OF spopetka trdila, grda in nemarne preračunana agitacijska laž.

Kakor je OF izdala to svoje prvo in najvažnejše geslo, tako je potem po vrsti izdala vsa druga in dokazala, da je bilo vse njeni delovanje od začetka do konca zgrajeno na samih lažeh. Vsakdo se pri načelu sklenjena, že davno pred 8. septembrom lani. Po tem dnevu so

Naše kmetijstvo pred 100 leti

Naš kmet je bil pred sto leti še tlačan — Kako so bili urejeni odnosi med kmetom in zemljiškim gospodom

na svoji. V tem pogledu je najbolj trpel kranjski kmet.

Reforme Marije Terezije

Stare tlačanske razmere so vladale do nastopa vlade Marije Terezije. Kmalu po njenem nastopu so se začele dolge vojne, ki so izpravile državno blagajno. Država je nujno potrebovala denar in treba je bilo iskati nove vire dohodka. Da bi se državni dohodki čim bolj povečali, so bile potrebne reforme za okrepitev davčne moči. Na reforme vlade Marije Terezije je predvsem vplival fiziokratizem, ki je gledal v kmetu temelj države. Marija Terezija se je lotila reform zelo previdno in premišljeno. Prizadela si je predvsem, da zavaruje kmeta pred izkorisčanjem, ne da bi pri tem bilo plemstvo občutno prizadeto. Reforme so se začele že z odklopi v letih 1747 in 1748 za popis zemlje, da bi bila davčna odmera pravilnejša. Pri tej priliki je bilo tudi natančno ugotovljeno, katera zemlja je bila kmetova in katera gospodova. Prav tako so popisovali dajatve podložnikov. To je bilo za kmeta že precej pomembno, ker se je tako laže uprl izkorisčanju. Ob tistem času so bili ustanovljeni tudi tako imenovani okrožni uradi (»kreisje«). Kranjska je bila razdeljena na tri kreisje: Gorenjsko (Ljubljana), dolensko (Novo mesto) in notranjsko (Postojna). Najpomembnejša reforma Marije Terezije je pa bil robotni patent, ki je bil izdan 1778 in jo dolocal, da ne sme noben podložnik opravljati na teden več kakor tri dni tlako, kar je znašalo na leto največ 156 dni. Čeprav je to še vedno zelo mnogo, vendar je pomenilo veliko olajšanje za kmata.

Dela je nadaljeval Jožef II.

Reforme Marije Terezije je nadaljeval Jožef II., ki slovi kot največji reformator med avstrijskimi vladarji. Vendar njegove reforme niso bile sprejetje z razumevanjem, menda zaradi tega, ker so bile pregleboke in prenagle. Zato so jih po njegovem smrti zopet opravili. Jožef II. je izdal leta 1781. nova pomembna patenta, in sicer patent o podložniških pritožbah in patent o kaznovanju podložnikov. Prvi patent je dolocal, da se sme podložnik pritožiti, če bi mu delal zemljiški gospod ali njegov uradnik krivico, in sicer najprej zemljiškemu gospodu vprsto župana in dveh prič. Ce bi bila pritožba upravičena, mora zemljiški gospod odpraviti krivico in spisati o tem zapisnik. Ce bi se pri pritožbi zemljiškemu gospodu ne zdela upravičena, je moral podložnika pomebiti. Podložnik se je potem lahko pritožil na okrožni urad, končno pa celo na deželo in samega cesarja. Drugi patent je pa ukazoval podložniku poslušnost do zemljiškega gospoda. Bile so določene precej hude kazni za neposlušnost, med njimi tudi kazensko delo in postritev zapora ali kazenskega dela z želesnimi okovi in izgon z zemljišča. Denarne kazni niso bile dovoljene, a podložnik je moral povrnati škodo, če je jo napravil. Ce s kaznijo ni bil zadovoljen, se je lahko pritožil na okrožni urad.

Kmet in oblasti

Predvsem moramo upoštevati, da je bil kmet v starih časih podložnik zemljiškega gospodstva, ki je bilo njegova neposredno nadrejena oblast, a bil je podložen tudi državi kot davkoplacačev. Kot podložniki zemljiškega gospodstva kmet ni bil svoboden državljan. V drugi polovici 18. stoletja, v dobi Marije Terezije in Jožefa II., so se pa za začele spremnili oblike srednjevrstnega podložništva. Vlada je začela izdajati odredbe za pomembne reforme, ki so pravljale pot osvoboditvi kmata, zemljiški odvezi. Do popolne osvoboditve kmata kot podložnika zemljiškega gospodstva je prišlo še leta 1781, toda tedanjem osvoboditev je samo zaključno dejanje dolgega zgodovinskega razvoja, ki je trajal skoraj sto let. Napačno je torej minenje, da je samo leta 1781 prineslo kmetu svobodo.

Naš kmet pred 200 leti

Sredi 18. stoletja je bil naš kmet še nevolnjik, ne le podložnik; ni se užival osebne svobode. Živel in delal je na zemlji, ki jo imel v zakupu ali v kupu od svojega zemljiškega gospoda. Ce je imel zemljo v zakupu, jo je imel v nekaknem najemu navadno do svoje smrti. Družina je lahko ostala na posestvu zakupnika še kvenčujo do smrti podložnikove žene. Toda zato je moral kmet ob prevzemu zemlje plačati takso imenovano primščino, ki je znašala navadno 15% vrednosti kmetije. Ko je zakupnik umrl in ce ni živel več tudi njegova žena, je kmetija zoper presla povsem v roke zemljiškega gospoda. Ce zemljiški gospod ni dal otrokom umrela podložnika zemlje v zakup, so morali zapustiti dom ter si iskati kruh po svetu. Ce so pa ze najeli zemljo, so morali plačati primščino, kakor jo je plačal njihov oče. Zakupne kmetije torej niso bile dedne.

V nasprotju z zakupnimi kmetijami so bile kupne kmetije dedne. Podložnik je dobil takšno kmetijo za dogovorjeni kupino zase in svoje potomce. Zemljo je smel tudi prodati, a samo podložniku, ki je bil vseč zemljiškemu gospodu. Značilno za naše gospodarske razmere v preteklosti je, da so prevladovale kupne kmetije predvsem na Gorenjskem, medtem ko so bile na Dolenskem v večini zakupne.

Dokler je bil podložnik še nevolnjik, se ni smel brez dovoljenja zemljiškega gospoda ozentiti, ne dajati svojih sinov učit rokodelstva ali jih poslati v mestne šole. Ostati je moral na zemlji, čeprav bi si lahko poiskal kje drugje dom ali zasluzek. Kmet je bil tedaj predmet kakor živina ter kaj jih je zaradi tega tudi treba apniti. Pod

Odprava nevoljništva

S patentom, ki je bil izdan leta 1781., je bilo odpravljeno nevoljništvo, kar je ena

Pomen apna za zdravstvo in kmetijstvo Apno je ne samo dobro gnojilo, marveč tudi ceno razkužilo — Kako ugotovimo s pomočjo apna vlažnost stanovanj

Apno ima mnogo večji pomen v gospodarstvu in zdravstvu kakor marsikdo mlin. V zadnjih letih so ga začeli malo bolj ceniti tudi obdelovalci zemlje v mestu. Apno dela pogosto na nerodovitni zemlji pravne čudeže. S tem pa ni rečeno, da smo apno uporabljati povsod za gnojenje brez vsakega premisleka. Tako so se nekateri tudi prejšnje čase zelo motili, da zemlji na Barju primanjkuje samo apno ter da jo lahko izboljšamo z apnjenjem. V resnicu pa vsebuje ta zemlja, zlasti, kjer je zgornja plasti že zelo izčrpana ter premešana s tako imenovano polžarico, še celo preveč apno.

Ce govorim o apnu za gnojenje ali o apnu sploh, moramo razlikovati med raznimi vrstami apna. Tako morajo obdelovalci zemlje veleti, da nekateri zemlje sicer vsebujejo precej apna, a netopljivega, v obliki kakrsnega rastline ne morejo uporabljati. To velja za kraske zemlje, kaj jih je zaradi tega tudi treba apniti. Pod

apnom navadno razumemo žgan apnenec. Apnenec je pa dolga vrsta. Posamezni apnenci se zelo razlikujejo med seboj. Zlahaj apnenec je marmor, ki je pri nas glede na druge vrste apnence precej redki. Marmorjev je pa zoper več visti odnosno kakovost.

Apnenec, ki ga uporabljamo za apno, tuli ni vedno enak in ne povsem čist. Zato je kakovost žgane apne različna. Ali je bil apnenec dober za apno, se navadno počake se, ko apno gasimo. Iz dobrega apnencega je gašeno apno belo in se dobro razkuha. Ce hranimo žgano apno dalje časa, ga moramo varovati seveda pred vlažno. Tudi samo od zračne vilage žgano apno razpadá.

Kuhan apno uporabljamo v glavnem v stavbarstvu, medtem ko je v zdravstvenem namene uporabljivo pre vsesem živo apno. Toda zdravstvena uporaba apna je tudi, ce kuhan apno uporabljamo za beljenje stanovanj. V tem pogledu apno še mnogo pre-

Namreč fižol jemo vsak dan in sleherni dan, ki ga smeli tudi opavati. Minili so časi, ko smo jedli fižol samo ob petkih.

Ko se vračam iz službe domov, me zanimalo pričakovanje vprav nosi po zraku; prepricam sem, da me čaka doma na mizo zoper fižol. Caka me fižolova juha, fižolova omaka, fižolova prikuha, fižolova solata, fižolovi omoki, fižolova pečenka, fižolov kompot, fižolova čezana in končno še fižolova črna kava! Vse to me čaka. Vsak dan me čaka zvest in, zvestoba za zvestobo, sleherni dan tudi jaz zvesto pričakujem, da mi bo zoper naklonjen nebeski užitek. Kaj nebeski! Fižolovski užitek! Fižolovski užitek se edinstveni: Kako zaostali, slep in bebasti smo bili včasih, da smo si pritrgevali fižolovske užitke šest dni v tednu! Nitobi na nedeljah, ko se vendar spodobi, da pride kaj boljšega na mizo, nismo uživali fižola v nobeni obliki.

Tudi tradicije so minilive in lažnive; fižol jih je preživel. Tradicija je bila, da je bil fižol v Ljubljani postna jed; večjega parodksa ni še nihče odkril. Fižol: postna jed! Kuhal si so navadno le ob petkih. Niti pojasmni kulturni zgodovinar, zakaj se moralis meščani jesti fižol prav ob petkih; jaz govorim samo o dejstvih, namreč o fižolovih dejstvijih. In takšno fižolovo dejstvo je, da so se meščani veselili ves teden fižolove juhe, ki so jo sreblji vsak petek. Noben rugu ne odtehta fižolove juhe! Že barva te juhe je posebnost, ki je ni mogel dosledi ponarediti še nihče.

Toda, kdo bi govoril le o fižolovi juhi, gre za mnogo več, za sam fižol! Fižol je nekaj edinstvenega; fižol je samo kuhan; ne poznamo ovrtega, prazenega, pečenega in ne kakrsnega koli drugačnega fižola. Toda kuhan fižol je dober, kakor da je ovrat, prav itd. skupaj. Fižol je sladek, kakor kostanj, redilen kakor meso, dober kakor nebeska mana, predvsem pa je fižol sam na sebi. Nič se ne more primerjati s fižolom. Fižol jemo, zobjljemo, se z njim mastimo, so ob njem redimo, z njim preganjam glad, črne skrbki, razne slabosti in o njem moramo začeti pisati slavospeve.

Seveda ni šele moj zdravnik odkril, da ljudje, ki bholejajo na želodcu v črevesju, ne smejo jesti fižola. Nekdaj je v sivi davniini obdelal fižol, da je vir zla in obrekovanje je obrekovanje, čeprav gre za fižol. Obrekovali so ga do njega dni do dandanes, ko skušam oprati njegovo čast. Dandanes je to lahka naloga. Legijone zaveznikov, oboževalcev fižola imam. Morda se je spre-

malo cenimo. Belež izvrstno razkužuje ste- ste, kjer so sicer — če so vlažne — včasih prava legla zdravju škodljivih glavic, predvsem plesni. Zlasti pozimi se v zakurjenih prostorih zelo razrasle plesen po stenah. Zdravstvena zahteva bi moral biti, da bi luhinja prebeli vsaj enkrat na leto. Koristno bi bilo seveda tudi, če bi bolj po- osto razkuževali sobne stene. Stanovanja v mestih so navadno poslikana in sikerja je precej draga in ker je trpežna, navadno pa več let ne čutimo potrebe, da bi dali sobe preslikati. Vsekakor bi pa morali preizkusno, ali je stanovanje plevažna, saj z njim lahko tudi vsaj zasno pomego, če smo posušen ziveti v višnji stanovanju. Dan so danem izpostavljamo apno v stanovanju, da vsakava vrag. Seveda male kotične apno ne zdi z jom go. Prav tako uporabljamo apno v krovih in prostorih in zivčnih shrambah. Posonec obro se apno obnese v kleti, kjer se an- ujemo krompir in drugo povrtnino. Kleti so preizkusno, ali je stanovanje plevažna, saj z njim lahko tudi vsaj zasno pomego, če smo posušen ziveti v višnji stanovanju. Dan so danem izpostavljamo apno v stanovanju, da vsakava vrag. Seveda male kotične apno ne zdi z jom go. Prav tako uporabljamo apno v krovih in prostorih in zivčnih shrambah. Posonec obro se apno obnese v kleti, kjer se an- ujemo krompir in drugo povrtnino. Kleti so preizkusno, ali je stanovanje plevažna, saj z njim lahko tudi vsaj zasno pomego, če smo posušen ziveti v višnji stanovanju. Dan so danem izpostavljamo apno v stanovanju, da vsakava vrag. Seveda male kotične apno ne zdi z jom go. Prav tako uporabljamo apno v krovih in prostorih in zivčnih shrambah. Posonec obro se apno obnese v kleti, kjer se an- ujemo krompir in drugo povrtnino. Kleti so preizkusno, ali je stanovanje plevažna, saj z njim lahko tudi vsaj zasno pomego, če smo posušen ziveti v višnji stanovanju. Dan so danem izpostavljamo apno v stanovanju, da vsakava vrag. Seveda male kotične apno ne zdi z jom go. Prav tako uporabljamo apno v krovih in prostorih in zivčnih shrambah. Posonec obro se apno obnese v kleti, kjer se an- ujemo krompir in drugo povrtnino. Kleti so preizkusno, ali je stanovanje plevažna, saj z njim lahko tudi vsaj zasno pomego, če smo posušen ziveti v višnji stanovanju. Dan so danem izpostavljamo apno v stanovanju, da vsakava vrag. Seveda male kotične apno ne zdi z jom go. Prav tako uporabljamo apno v krovih in prostorih in zivčnih shrambah. Posonec obro se apno obnese v kleti, kjer se an- ujemo krompir in drugo povrtnino. Kleti so preizkusno, ali je stanovanje plevažna, saj z njim lahko tudi vsaj zasno pomego, če smo posušen ziveti v višnji stanovanju. Dan so danem izpostavljamo apno v stanovanju, da vsakava vrag. Seveda male kotične apno ne zdi z jom go. Prav tako uporabljamo apno v krovih in prostorih in zivčnih shrambah. Posonec obro se apno obnese v kleti, kjer se an- ujemo krompir in drugo povrtnino. Kleti so preizkusno, ali je stanovanje plevažna, saj z njim lahko tudi vsaj zasno pomego, če smo posušen ziveti v višnji stanovanju. Dan so danem izpostavljamo apno v stanovanju, da vsakava vrag. Seveda male kotične apno ne zdi z jom go. Prav tako uporabljamo apno v krovih in prostorih in zivčnih shrambah. Posonec obro se apno obnese v kleti, kjer se an- ujemo krompir in drugo povrtnino. Kleti so preizkusno, ali je stanovanje plevažna, saj z njim lahko tudi vsaj zasno pomego, če smo posušen ziveti v višnji stanovanju. Dan so danem izpostavljamo apno v stanovanju, da vsakava vrag. Seveda male kotične apno ne zdi z jom go. Prav tako uporabljamo apno v krovih in prostorih in zivčnih shrambah. Posonec obro se apno obnese v kleti, kjer se an- ujemo krompir in drugo povrtnino. Kleti so preizkusno, ali je stanovanje plevažna, saj z njim lahko tudi vsaj zasno pomego, če smo posušen ziveti v višnji stanovanju. Dan so danem izpostavljamo apno v stanovanju, da vsakava vrag. Seveda male kotične apno ne zdi z jom go. Prav tako uporabljamo apno v krovih in prostorih in zivčnih shrambah. Posonec obro se apno obnese v kleti, kjer se an- ujemo krompir in drugo povrtnino. Kleti so preizkusno, ali je stanovanje plevažna, saj z njim lahko tudi vsaj zasno pomego, če smo posušen ziveti v višnji stanovanju. Dan so danem izpostavljamo apno v stanovanju, da vsakava vrag. Seveda male kotične apno ne zdi z jom go. Prav tako uporabljamo apno v krovih in prostorih in zivčnih shrambah. Posonec obro se apno obnese v kleti, kjer se an- ujemo krompir in drugo povrtnino. Kleti so preizkusno, ali je stanovanje plevažna, saj z njim lahko tudi vsaj zasno pomego, če smo posušen ziveti v višnji stanovanju. Dan so danem izpostavljamo apno v stanovanju, da vsakava vrag. Seveda male kotične apno ne zdi z jom go. Prav tako uporabljamo apno v krovih in prostorih in zivčnih shrambah. Posonec obro se apno obnese v kleti, kjer se an- ujemo krompir in drugo povrtnino. Kleti so preizkusno, ali je stanovanje plevažna, saj z njim lahko tudi vsaj zasno pomego, če smo posušen ziveti v višnji stanovanju. Dan so danem izpostavljamo apno v stanovanju, da vsakava vrag. Seveda male kotične apno ne zdi z jom go. Prav tako uporabljamo apno v krovih in prostorih in zivčnih shrambah. Posonec obro se apno obnese v kleti, kjer se an- ujemo krompir in drugo povrtnino. Kleti so preizkusno, ali je stanovanje plevažna, saj z njim lahko tudi vsaj zasno pomego, če smo posušen ziveti v višnji stanovanju. Dan so danem izpostavljamo apno v stanovanju, da vsakava vrag. Seveda male kotične apno ne zdi z jom go. Prav tako uporabljamo apno v krovih in prostorih in zivčnih shrambah. Posonec obro se apno obnese v kleti, kjer se an- ujemo krompir in drugo povrtnino. Kleti so preizkusno, ali je stanovanje plevažna, saj z njim lahko tudi vsaj zasno pomego, če smo posušen ziveti v višnji stanovanju. Dan so danem izpostavljamo apno v stanovanju, da vsakava vrag. Seveda male kotične apno ne zdi z jom go. Prav tako uporabljamo apno v krovih in prostorih in zivčnih shrambah. Posonec obro se apno obnese v kleti, kjer se an- ujemo krompir in drugo povrtnino. Kleti so preizkusno, ali je stanovanje plevažna, saj z njim lahko tudi vsaj zasno pomego, če smo posušen ziveti v višnji stanovanju. Dan so danem izpostavljamo apno v stanovanju, da vsakava vrag. Seveda male kotične apno ne zdi z jom go. Prav tako uporabljamo apno v krovih in prostorih in zivčnih shrambah. Posonec obro se apno obnese v kleti, kjer se an- ujemo krompir in drugo povrtnino. Kleti so preizkusno, ali je stanovanje plevažna, saj z njim lahko tudi vsaj zasno pomego, če smo posušen ziveti v višnji stanovanju. Dan so danem izpostavljamo apno v stanovanju, da vsakava vrag. Seveda male kotične apno ne zdi z jom go. Prav tako uporabljamo apno v krovih in prostorih in zivčnih shrambah. Posonec obro se apno obnese v kleti, kjer se an- ujemo krompir in drugo povrtnino. Kleti so preizkusno, ali je stanovanje plevažna, saj z njim lahko tudi vsaj zasno pomego, če smo posušen ziveti v višnji stanovanju. Dan so danem izpostavljamo apno v stanovanju, da vsakava vrag. Seveda male kotične apno ne zdi z j

Medica — pičača naših dedov

Kranjsko čebelarstvo je v času Valvasorja slovelo daleč v tujino — Kako se nadi dedje kuhalni medico, ki je bila prava narodna pičača in se je po opojnosti lahko merrila z najboljšim vinoom

Pomlad je in čebele so že na paši. V zadnjih letih so se družine čebel pri naših čebelarjih znatno skrčile. Vrstile so se same slabe letine za čebelarstvo in marsikje čebele pogosto niso nabrali niti toliko medu, da bi ga bilo dovolj za preizimovanje. vine.

Cebelarji so si morali pomagati z denaturiranim sladkorjem, a ga, žal, niso mogli prejemati dovolj, ali so ga pa včasih prejeli šele ko je bilo že prepozno. Tato je bilo naše čebelarstvo v zastoji, odnosno tu in tam je celo propadalo. Upamo, da bodo nastopili tudi za čebelarje boljši časi. Čebelarstvo ima pri nas najlepšo tradicijo in ne bo moglo propasti kljub vsem preizkušnjam.

Da je bilo čebelarstvo pri nas dobro razvito že v starih časih, je znano. Kranjsko čebelarstvo je slovelo že od njega dni. Tu-di Valvasor mu je v svoji znameniti knjigi »Slava vojvodine Kranjske« (delno jo je prevedel dr. M. Rupel, celotni slovenski prevod pa baje zdaj pripravljajo) posvetil primereno pozornost. Njegovo opisovanje ima poseben čar, kar pričajo naslednji odstavki.

»Tu, v tej deželi, imajo posebne hišice za čebele, kamor spomladi; navadno na cvetno nedeljo, postavijo panje in jim odmašijo luknje. Ko poleti čebele rojijo, vzamejo želesno ali bakreno ponev, tolčajo po nju s palico in živžgajo; čebele se na drevesu ali grmu zdržijo v okroglo kupo. Tedaj vza-mejo štiroglato iz deski narejeno skrinjo ali stor, ki je postal po trhnjenju votek. Skrinjo malo pomazejo z medom, zabijajo pokrov, ki ga tudi zgoraj pri luknjici prevežejo malo z medom. Skrinjo ali panj privežejo na drevo, tako da je luknjica obrnjena k roju in je tuk njega. Čebele potem same zlezajo v panj. Potem ga (čebelarji) postavijo v čebelnjak.

Pogosto rojijo čebele enega panja dvakrat ali trikrat, da celo štirikrat, kajti čebele imajo v enem poletju trikrat ali štirikrat mlade, a prvi kakor drugi novi panj za zopet mladiče, tako da dobijo iz enega panja šest ali celo sedem novih. Jeseni po sv. Mihaelu vzamejo med. Dvoletne ali triletne panje pa odprejo in zmecajo med in čebele.

Prav tako ravnajo z novimi panji, vendar pustijo milade po večini cele, če so lahki; če so pa težki, prežagajo zgoraj pokrov v dva dela in napravijo pri luknjici in pokrovu dim z starim cunji ali platenih krp, da se vse čebele stisnejo v zadnjem delu panja. Potem dvignejo pol pokrova, izrežejo čisti med, pustijo pa v zadnjem delu toliko, da imajo čebele hrano za zimo. Pokrov potem zoprejo in denejo na prostor, ki ni prehladen. Najbolje jih obvarujejo mraza, če jih spravijo, kakor se navadno zgodi, na-

Ein musterhaftes Bienen haus — Vzoren čebelnjak

podstreže. Spomladi jih denejo zopet v čebelnjak.

Mnogo medu pošiljajo v tuge dežele. V Salzburga ga pošiljajo vsako leto več tisoč stotov. Kako obilno se na Kranjskem cedi pretaka med, sprevidimo iz njegove nizke cene, kajti tu stane funt medu dva krajcarja ali še manj. Vendar porabi Kranjska sama mnogo medu za kuhanje medice. Pozimi imajo medico skoraj v vseh večjih vaseh in jo zelo radi pijejo zaradi njene dobrote ter sladkosti.

Medico kuhajo tu drugača kakor slasčičarji na Nemškem. Kajti jo izdelujejo tako: Najprej viljejo v lesen sod ali kad toplo vodo, potem denejo v njo med. Medajo tako dolgo, da se med stopi, nakar precedijo medeno vodo skozi sito. Iz ostankov na situ delajo vosek, in sicer tako, da jih denejo v kotel in poljejo v vodo, potem zmes zavrejo, dobro prenesajo, zajamejo v vrečo in takoj stisnejo v stiskalnico. Pri stiskanju izteče voda v vosek. Če se vreča shlaši, viljejo vanjo kropka, nakar jo denejo zopet v stiskalnico. To ponavljajo, dokler ne iztisneš vsega voska. V posodi, ki so v njo ujeli vodo in vosek, se čez nekaj časa začne vosek strjevati na vrhu vode. Oblikujejo ga z rokami v okroglo velike skele, ki jih potem spravijo. Takšnega voka gre mnogo v Italijo, zlasti v Benetke.

Iz opisane medene vode pa pripravljajo medico tako: Najprej jo je treba s povsem svežim, še istega dne znesenim jajcem zmetri ter preizkusiti, ali ni v nji preveč ali premalo medu. To napravijo tako: Jajce spustijo v tekočino; če plava malo pod površino, pomeni, da je preveč medu; zato dolijejo vodo. Če se pa jajce potopi na dno, je treba še dodati medu. Če je mešanica prava, plava jajce približno dva prsta pod vodo. Takšna tekočina da dobro medico. Če pa plava jajce štiri prste pod gladino, bo medica zelo slaba ter ne bo sladka. Če se drži jajce na gladini, tako da moli nad njeno velikostjo groša, se obeta najboljša kapljica. Jajce pa mora biti res sveže, si-

cer bo preizkušnja varljiva ter povsem naporna.

Tako preizkušeno medeno vodo prelijajo v bakrene kotle in dobro prekuhajo. Voda mora ves čas vreti, a treba je prilivati, kakor pri varjenju piva, da ne prekripe. Pod kotlom kurijo le s česnjivim lesom, ki ga kmet zelo cenil, ker misli, da bi medica ne bila dobra, če bi kuril z drugim lesom. Ko se je v kotlu vse prekuhalo, prelijajo tekočino, nekoliko ohladijo in precepite skozi platneni prt, da postane lepo čista in prosojna. Končno medico nalijejo v sode. Nekateri oddežijo precejanje dotlej, da medica zavire, večina pa jih opravi to delo prej. Sode z medico spravijo v toplo sobo k peci. V nekaj dneh začne zavrelek vreti in se čistiti. Medtem je treba vedno dolivati, da je sod poln in da lahko izloča nesnago. Ko neha izločevati, spravijo sede v klet. Tedaj lahko uživaš dobro, prijetno sladko pičajo, ki je na jeziku prijetno rezna, čeprav ni drugači kakor med voda brez kvase in hmelja. Medica ima lepo, čisto zlato barvo in se drži vse leto, če je dobro kuhanja. Po moči se z njo ne more primerjati nobeno vino in zato tudi brž odpravi pice ter jih dobro okajene posije domov.

Zgodsi se pa včasih, da dobičkaželjni kmetje dodajajo pri kuhanju medice neki plevel (Kranjci mu pravijo ljuljka); od tem pa postanejo pice tako besni, kakor da so pili najmočnejšo medico, čeprav je najslabša.

Kmečka medica je mnogo prijetnejša pičača kakor slasčičarjeva, ki ima okus po dišavah ter je bolj podobna zdravilu kakor namizni pičači. Tudi v Ljubljani izdelujejo slasčičarji medico z dišavami, vendar je malo iztočjo, ker pijejo ljudje rajši kmečko ali kranjsko medico, kakor pa tako imenovano nemško.«

Dandanes je prišla medica skoraj povsem iz mode. Pred leti so jo še kuhalni nekateri naši medičarji, kmečke medice pa več ne poznamo.

Regrat je pravo ljudsko zdravilo

Med spomladino zelenjavajo gospodinje najmanj cenijo regrat. Moria ga upoštavajo nekoliko bolj le zaradi tega, ker ni ob tem čolu tolki druge »boljše« zelenjave. Suho vreme z burjo v zimskih mesecih je napravilo precej škodo na vrtovih, da bi bil prav v času, ko je zelenjava najbolj potrebna, zimsko povrtnino, uvoz je pa bil tudi slabši.

Kljub vsemu ima regrat svoj sloves. Tako ljudje govorijo v splošnem o njem, da »čisti krič.« Prejšnje čase so ga upoštavajo predvsem kot nekakšno spomladino zdravilno sredstvo, kot prvo spomladino zelenjavovo. Vsekakor je regrat pomemben, ker vsebuje precej vitaminov. Ima pa tudi rudinske snovi (solii). Regrat kot zdravilo priporočajo bolnikom, ki boliha zo sladkorno bolezni ali na ledvicah. Iz regata izdelujejo tudi tinkturo, ki je baje dobro zdravilo pri boleznih jet in ledvic. Še prav zdravilne snovi, ki jih vsebuje regrat, baje pomagajo pri celih starih bolezni.

Upoštavati moramo predvsem, da regrat izgubi precej svoje zdravilne vrednosti, ne več svež. Zato je tudi najbolje, da ga nabiramo sami, kajti včasih je naprodaj že precej star. Če ga nabiramo sami, vemo

tudi, ali je snažen. Vedeti moramo, da si z regatom lahko nakopljimo kakšno bolezzen, namesto da bi se zdravili z njim. Tuk ob cestah in na pogonih travnih (s hlevskim gnojem) ni priporočljivo načiniti regata. Vsekakor moramo rigat vselej dobro oprati, a ne z mrizo, temveč toplo vodo; z mrizo vodo ni mogoč sprati neverne nesnage in zlasti ne jajce glist. Dolgo namakanje regata v mizli voli je brez pomena.

Regrat lahko pripravljamo kot jed na več načinov. Priporočljiv je tudi pripravljen kot špinata. Nekateri gospodinje ga pripravljajo kuhenska skupaj s koprivami, drobno zrezanega na juhi. Navadno pa regrat uživamo kot salato. Če ni dobro začilen, se nam ne zdi tako dober kakor nekateri druge vrste salate, a užiten je vsekakor. Priporočljivo je, da ga mešamo tudi s fižolom, kakor n. pr. motovilec. Mešamo ga lahko seveda tudi z motovilecem ali celo z drobno zrezanim chrvtom. Regrat za salato pripravljamo tudi drobno zrezan, a ne celih listov. Svede je regrat dober tudi v krompirjevi salati. V splošnem je mešan z drugimi vrstami salate boljši kakor sam.

Besna maščevalnost slonov Srečanje s krčelom slonov je smrtno nevarno

Domačini pokrajine gorenjega Niša trdijo, da se ondotted potika čreda — če ne dve čredi — slonov brez samev, ki je nihče ne želi srečati. Njih tovarisi so bili postreljeni, medtem ko je za samice veljal za zaščita. Samski stan jih je tako razgotovil, da so smrtno zasovačile človeško bitje, ki naletete nanje na svojem potu. Po zagovaranju črncov so baje že obkolile tu pa tam kako naselite ter pomendrale vse prebilavstvo. Mogoče tiki v tem pretiravanje posameznega primera takšne maščevalnosti, toda dejstvo je, da je živiljenje teh delobokozev za nas ovito v težko skrivenost.

Opazovanje belih prebilavcev po nekaj afriških deželah — precejdalec od gornjega Niša — podkrepljuje izjave zasoregov o sličnih krčelih, ki pobijajo ljudi. Ni se dolgo, odkar se je po Mashonalandu klatila nevarna truma rilčarjev, najmanj tristo glav vaskrsne starosti. Živali so se zabavale s tem, da so kakor po načrtu pulile brzjavne drogove in razdirale železnične tire. Po vrhu pa so z nekako sadiščno naslado prežale na nesrečne domorodce, ki so obdelovali svoje polje in vsakokrat stekpale njih telesa, da so se udrila v globoko jamo, za sprememblo proti odročnim zakotjem.

Vede na črnu so žene sladke poslanke tolažbe bogatih božanstev. Ljubezen in prijetje nima nikjer lepšega svetinja kakor v srcu žene, krepot nobenih svetlejših barv kakor blešk njenega očesa, usmiljenje in tolažbe nobenih sladkejših besed kakor iz ustnic žene, bolečina in tuga nikjer miljeje tolažbe kakor v solzah žene, osroteli in vdoveli osamljeni ljudje najdejo uštev v objemu ženskih rok.

Kar nam dá pomlad, to nam dá žena,
Po Saphirju Mara Tavčarjeva.

je ubežal enaki pogibeli s tem, da je planil v bližnjo reko Makvdzzi. Za njima je oblast poslala oddelek črnih redarjev na konjih. Ni se jim bilo treba truditi, da bi pokopali nesrečno žrtev; ta je bila preglebočno zabitna v tla. Ker je gosposka slutila, da je srejetje prepletlo, je bila oddelku redarjev ukazala, naj krepko streljajo na scone in jih tako zapodijo ob prometnih pokrajini. Toda pogled na »grobne nezgodnjeg tekača in priovede sodruga, ostalega tri dni do nosa v vodi, medtem ko je besna svecat stražila na bregu, sta jih odvrnila pod podobnega početja: okrenili so se ter na povratku izpovedali, da niso mogli izlečiti rilčastih sovražnikov.

Zateci se je bilo treba k zanesljivejšim krvnikom, namreč Burom, poklicnim lovcom, katerim so do popolno obvladlosti.

Ti so ga znali izrabiti; v malo tednih so pobili 84 živali, odraslih samev in samic, a tudi mladiči, katerih okli še niso na prodaj. Nato so slični pobrali stopnje proti odročnim zakotjem.

V e n a v r a t a s t a n o v a n j s k i h h i s m o r a j o b i t i p r v h 10 m i n u t p o a l a r m u , b o d i s i p o d n e v i , b o d i s i p o n o č i , o d p r i t a . N a t o s e l a h k o z a p r o i z k l e d e n e j o .

Uniu. prof. Henrik Štefka:

Državne teorije vpričo francoske revolucije

(Sieyes in Kant)

V neposredni zvezni s francosko revolucijo je francoski državni Emanuel Sieyes (izg. Sieyes, 1748-1803). Po poklicu je bil škofski generalni vikar. Ko so bili po 175letnem presleku državnih stanov Francije zopet vklipani, je izdal letak »Kaj je tretji stan?« (Qu'est-ce que le tiers-Etat, 1789), v katerem zahteva odpravo vseh predstev prvega in drugega stanu. Dubovščina in plemstvo sta namreč na skodo tretjega stanu, ki je obsegal ostalo prebivalstvo, uživali obsežne davne oprištve. Predstavniki duhovnega so že iz izza XV. stoletja volili vsi duhovniki, one plemstva pa vsi plemiči in to brez razlike, ali je šlo za višje ali za nižje dostojanstvene; predstavniki tretjega stanu pa je volilo vse mestno prebivalstvo in pa vse, dohodniki podvrzene osebe na dezel, tedaj malone vse podeželsko tako svobodno kot k tudi podložno prebivalstvo. Vobče je tretji stan volil po volumnih možeh, torej posredno. Ne le število volivcev tretjega stanu pa je vse medno prebivalstvo in pa vse, dohodniki podvrzene osebe na dezel, tedaj malone vse podeželsko tako svobodno kot k tudi podložno prebivalstvo. Vobče je tretji stan volil po volumnih možeh, torej posredno. Ne le število volivcev tretjega stanu pa je vse medno prebivalstvo in pa vse, dohodniki podvrzene osebe na dezel, tedaj malone vse podeželsko tako svobodno kot k tudi podložno prebivalstvo. Vobče je tretji stan volil po volumnih možeh, torej posredno. Ne le število volivcev tretjega stanu pa je vse medno prebivalstvo in pa vse, dohodniki podvrzene osebe na dezel, tedaj malone vse podeželsko tako svobodno kot k tudi podložno prebivalstvo. Vobče je tretji stan volil po volumnih možeh, torej posredno. Ne le število volivcev tretjega stanu pa je vse medno prebivalstvo in pa vse, dohodniki podvrzene osebe na dezel, tedaj malone vse podeželsko tako svobodno kot k tudi podložno prebivalstvo. Vobče je tretji stan volil po volumnih možeh, torej posredno. Ne le število volivcev tretjega stanu pa je vse medno prebivalstvo in pa vse, dohodniki podvrzene osebe na dezel, tedaj malone vse podeželsko tako svobodno kot k tudi podložno prebivalstvo. Vobče je tretji stan volil po volumnih možeh, torej posredno. Ne le število volivcev tretjega stanu pa je vse medno prebivalstvo in pa vse, dohodniki podvrzene osebe na dezel, tedaj malone vse podeželsko tako svobodno kot k tudi podložno prebivalstvo. Vobče je tretji stan volil po volumnih možeh, torej posredno. Ne le število volivcev tretjega stanu pa je vse medno prebivalstvo in pa vse, dohodniki podvrzene osebe na dezel, tedaj malone vse podeželsko tako svobodno kot k tudi podložno prebivalstvo. Vobče je tretji stan volil po volumnih možeh, torej posredno. Ne le število volivcev tretjega stanu pa je vse medno prebivalstvo in pa vse, dohodniki podvrzene osebe na dezel, tedaj malone vse podeželsko tako svobodno kot k tudi podložno prebivalstvo. Vobče je tretji stan volil po volumnih možeh, torej posredno. Ne le število volivcev tretjega stanu pa je vse medno prebivalstvo in pa vse, dohodniki podvrzene osebe na dezel, tedaj malone vse podeželsko tako svobodno kot k tudi podložno prebivalstvo. Vobče je tretji stan volil po volumnih možeh, torej posredno. Ne le število volivcev tretjega stanu pa je vse medno prebivalstvo in pa vse, dohodniki podvrzene osebe na dezel, tedaj malone vse podeželsko tako svobodno kot k tudi podložno prebivalstvo. Vobče je tretji stan volil po volumnih možeh, torej posredno. Ne le število volivcev tretjega stanu pa je vse medno prebivalstvo in pa vse, dohodniki podvrzene osebe na dezel, tedaj malone vse podeželsko tako svobodno kot k tudi podložno prebivalstvo. Vobče je tretji stan volil po volumnih možeh, torej posredno. Ne le število volivcev tretjega stanu pa je vse medno prebivalstvo in pa vse, dohodniki podvrzene osebe na dezel, tedaj malone vse podeželsko tako svobodno kot k tudi podložno prebivalstvo. Vobče je tretji stan volil po volumnih možeh, torej posredno. Ne le število volivcev tretjega stanu pa je vse medno prebivalstvo in pa vse, dohodniki podvrzene osebe na dezel, tedaj malone vse podeželsko tako svobodno kot k tudi podložno prebivalstvo. Vobče je tretji stan volil po volumnih možeh, torej posredno. Ne le število volivcev tretjega stanu pa je vse

Človek in dom

Naš dom naj bo res naš in naj odgovarja našim potrebam in razmeram

Ta stavek je tako preprost, da ga mora vsakdo razumeti. Toda v pravi pomen teh besed se je treba vendarle nekoliko poglobiti.

Ugled posameznika je bil namreč že od nekdaj odvisen od njegovega premoženja. Kaj čuda, da je potem hotel vsak na zunaj veljati več, kakor je v resnicu bil. Družba sama ga je siliла v to, če je hotel, da ga je upoštevala. Reven biti je bilo tako rekoč sramota. Kaj čuda, da so vsi sloji od najnižjega do najvišjega tekmovali med seboj, kdo se bo pokazal bolj »nobel. To naziranje je prisoj do vidnega izraza tudi v opremi stanovanja tedanjega časa. Težko, pompozno, bogato nakičeno in izrezljano pohištvo je bilo znatno za težnjo nazor o luhusu. Vsak stan je škili vsaj z enim očesom v družabno višjo stopnjo. Delavec in obrtnik sta posnemala udružnika in meščana, ta dva zopet aristokracijo itd. Malokdo je hotel ostati preprost, tak, kakršen je res bil. Ker v drugem ni mogel digniti svojega ugleda, ga je skušal dvigniti z vnapnjim pompon opreme svojega stanovanja, čeprav na dolg.

Današnje raznинe so nas naučile v tem pogledu odkritostnosti. Dejstvo je, da du-

ševna aristokracija današnjega časa (druga aristokracije sploh nimamo) stanuje po večini preprosto in se tega kar nič ne sramuje. Le tako zvana jara gospoda, katere je pri vsej krizi vendar le še precej, skuša v vnapnjem lesku uveljaviti svoj ugled. In če vzamemo natancno, ima tudi dandanes dovolj prilike v tem pogledu. Luhuska v pohištvu kakor v ostali opremi in sploh v vsem je nič koliko. Taka današnja gospoda ima pa menda to moralno prednost, da plača takoj. Ali pa tudi ne.

Večina današnjih ljudi brez zadrege призна dejanski stan svojih financ. Ne smatra za sramoto utesnjenih razmer. Smatra se pa bolj, ne rečem baš sramotno, toda vsaj smešno in žalostno obenem, kako skuša živeti preko svojih razmer.

Naš dom naj bo predvsem naš! Izpoplujmo ga sproti vse svoje življenje. Saj v tem je še celo prav poseben čar in daje domu neko svežost v življenju. Oprijetajo ga tako, kakor nam veleva naš okus, kakor nam dovoljujejo naše razmere in predvsem, kakor zahtevajo naše potrebe. Družbi na ljubo ne opremljajmo svojega doma, ampak sebi!

Dolžnosti družinskih članov do gospodinje

Majhen donos k vprašanju olajšanja gospodinjskega dela

Skoro v vsaki družini je gospodinja tisti človek, ki ne pride od ranega jutra do pozne noči in mnogokrat niti ponoči ne do počinka in oddihna. Saj je v vsakem gospodinjstvu toliko in toliko velikih in majhnih opravkov, da prav lahko verujejo mogočnost, da vse razdeli: »Toliko imam dela, da ne vem, kje bi začela!« Ali: »Od samih skrb in dela ne vem, kje se me glava drži!«

Je že tako, da ostali člani družine kažejo hočje verjeti to in gospodinju razumeti. Mož odide zjutraj z doma v službo ali na delo, potem ko dobi vse pripravljeno. Perilo oprano in zlikano, obliko skrtačno, čevlje osnažene, nogavice zakrpane, zajtrki pripravljeni. Prav tako otroci. Ko odhajajo z doma, bodisi deloma še v solo, deloma že v službo, tedaj puste za seboj doma vse narobe. Nočno perilo, copate, brisačo, glavniki itd. vsak predmet v drugem kotu, nobene reči na pravem mestu, vse razmetano, postelje v nerudu. Saj bo žena ali mati vse pospravila. Vse dopolne bo hitela. Sla bo na trgu, v trgovino, mesarnico, povsod se ji mudri, da pride čim prej zopet domov do pospravljanja in do kuhanja, da bo obed ob pravem času na mizi.

Ko pride opoldne družina domov, je vse pospravljeno, sobe v redu, miza pograjena in v obed pripravljena. In pogovarjajo se zavistjo, kako dobro je naši mami, ki jo ni treba hoditi v službo. Nima nič skrb, nič dela, lepo doma je, nič je ne prigraja in... No, da, čudili se bodo, če je pa mama vendar le včasih hudo utrujena. Ko sede k obedu, komaj vstane potem od mize, tako jo boljijo noge, družina pa se čudi, ko je bila vendar vse dopolne doma. Hčeri, ki hodi v gimnazijo, se nosi pobesi, ker njeni bluzice ni oprani in zlikana, ker mama pač vse dopolne ni prišla do tega, da bi jo oprala in zlikala. Je sto in sto takih malih dozvedenih neznanin zadavic v gospodinjstvu, ki jih mora dan za dnem reševati gospodinja, katere drugi člani opazijo le, če niso storjene, sicer pa ne. In vendar se iz vseh teh dozvedenih neznanin opravkov nakopajo toliko dela, ki tlači gospodinjo, do končaj in težko zmaguje vse.

Ko pa bi vsak član družine hotel k olajšanju gospodinjskih poslov doprinesti le

majhen del, bi bila vsaka gospodinja zelo hvaležna. Seveda je mnogo kje sama krvava, če se otroci ne oprimejo prav nobenega dela, ker jih k temu ni pravočasno uvajala, jim ni nikoli vzbudila zanimanja zanj. Deklice se že prav zdaj lahko navadijo na majhna dela. Tako n. pr. da pogrnejo mizo za obed in večerjo in po jedi zopet pospravijo. Tudi v kuhinji, pri pospravljanju sob se zgodaj lahko pričujujo lažjih opravkov. V kuhinji pri brišanju posode, pripravljanju in snanjeju prikuh. Vzbuditi se jimi mora le veselje za to delo in so tedaj celo prav zelo marljive in ponosne na svoje delo. Marsikatero delo lahko opravijo doma poleg šolskih obveznosti ali če so že v poklicu.

Prav mnogo je pomagano gospodinji, če tudi moški člani drže red med svojimi lastnimi predmeti in polože vsako stvar po uporabi na določen prostor. Že pri igranju je treba otroke navajati na to, da po dokončani igri sivoje igrače lepo pospravijo. Kjer je več otrok v družini, je pač potrebno, da si med seboj razdelijo posamezna dela in se v tem menjavajo, da ne teži vse delo na gospodinjskih ramenih.

V današnjih časih, ko se marsikatera gospodinjata mora edreči pomočnici, je to pač nujno potrebno. Nobeno delo v gospodinjstvu se ne more in ne sme smatrati za ponizevalno. Poniževalna je pač lenoba, nemarnost in nesmaga. Ni nikaka sramota, če si gospod sin-a-kademik sam osnaži svojo obliko in čevlje. To mu bo v življenju marsikaj prav prišlo, če se temu privadi. Prav tako ne pade gospodinčni hčeri, čeprav je akademski izobrazena, krona z glave, če posnaži sama za seboj kopalno kad in si opere sama nogavice v prsih in križu, da pravimo: »Vse me boli, kakor da me je kdo premilat.« Prehlaša se moramo varovati, kolikor se pač moremo. Zlasti zdaj spomladi ne smemo pozabiti, da si bolezen večkrat nakopljemo z nepravidnostjo ter da je pomlad prehlaša.

Vsak član družine pomnožuje gospodinji del, ako moti hišni red s tem, da brez potrebe in tehnih razlogov ne prihaja ob določeni uri k obedu in večerji. Ko bi hoteli ljudje to upoštavati, bi bila marsikatera briskost v družinah prihranjena!

Kdaj in zakaj se prehlađimo

Tudi nedeljnega prehlađa ne smemo zanemarjati, ker je lahko izvor resne bolezni

V splošnem mislimo, da je doba prehlađenja jeseni in spomladi. V resnicu se ljudje prehlađajo vse leto. Vsekakor je pa največ ljudi prehlađeni ob prehodnem vremenu. Jasno je, da je eden vzrok prehlađenja vremena. Toda motijo se preprosti ljudje, ki misljijo, da je za nastop bolezni dovolj prehlađam na sebi. Steherni se lahko prepriča sam na sebi, da pogosto ne oboli, čeprav se močno ohladi. Poleti nam je pogosto vroč in se radi ohladiamo neposredno potem, ko smo bili razgreti, bodisi v senči ali v vodi, ali pa s hladilno pijačo. Sicer se nam to večkrat maščuje, vendar sprevidiemo, da prehlađenje ni istovetno s samo ohladiščivosti telesa. Pozimi smo večkrat močno prezbebi, a se vendar ne prehlađimo.

Zopet drugič je dovolj za samo prehlađenje, da smo bili za trenutek na prepriču, ki ni bil niti močen, ali da smo stopili z golem nogu na mrlja tla. Mnogi so prehlađeno, če imajo mokro v čevljih. Nekateri občutljivi so prehlađeni ob vsaki spremembji vremena ter čutijo spremembu že vnaprej. Pri prehlađenju vsekakor sodeluje več čim-

Materinščina

Kdor tuj jezik lepo govori, slika zvoke, ki nagađajo posluhu, toda te slike se razgubijo na nesnem bobinču in ne dosežejo duše. Kdor svoj materinščini pravilno govori, ta govori v barvah, vsaka beseda je slika in njegove ustnice so paleta pastelnih barv, od katere žive prenesejo na srce. Lepe misli, izkažene v materinščini, so žalhtno sadje, nabranje na lastno vzgojenih drevesih; misli, v tujem jeziku podvedane so kakor pri branjevki kupljeno ovčje. Kdor zanemarja svoj jezik in goji tujege, ta je kakor očim, ki oblači otroke svoje druge zene v skrlat, a svoje lastne pusti gole. Čustva in občutki se najčutnejše izrazijo edino v materinščini, pa naj bo globoka bolest ali nepričakovano veselje. Ob zibelih poje mati usparanke v jeziku svojega srca in ob grobu narica v besedi svojih dedov. Materinščina je dedina in zaklad, ki se nikdar ne izčrpava, temveč vedno dopoljuje. Ona je neusahljiv vir lepot, sozvočje razuma in srca, mt.

dar za revmatizmom obolevajo ljudje najbolj pogost, ker živijo v vlažnih stanovanjih ali delajo v nezdravih delavnicah.

Revmatizem najbrž ne nastopi zgojni zaradi prehlađenja samega na sebi, to se pravi zaradi zmanjšanja telesne odpornosti. Ta bolezen je kljub vsem uspehom zdravljenja še vedno malo skrivnostna. Dogzano je, da so revmatična obolenja pogost v zvezi z boleznimi zobjavjo. Gnilo zobjavje baje lahko zastrupila vse telo.

Revmatična obolenja so med prehlađenimi boleznjemi — kolikor pač lahko stejemo revmatizem k prehlađenju — večkrat zelo nevarna. Bolesni zapusti neprjetne posledice na živilih, sklepih, srcu in mišicah. Marsikad trpi zaradi revmatizma vse življenje in mu vsa zdravila, letovišča, ogrevanje in kopanja nič ne pomagajo.

»Navadne prehlađene bolezni so manj nevarne. Toda upoštavati moramo, da je prehlađen pogost uvod v resnežo boleznen. Zaradi pogostih obolenj telo zelo oslabi in nitudinega, ki je način sredom sledi pijučnica. Počusta obolenja so včasih tudi začetek jetike.

Vsa navadila, kako naj se varujemo prehlađeni, imajo dvomljivo vrednost. Prehlađenja se ne moremo ubraniti vsaj ne vselej, čeprav smo se tako pazljivi. Nekateri grgojajo vsako jutro razkuževalna sredstva ali uživanje močno razredčeni jed. Zopet drugi priporočajo povsem preprosta domaća sredstva, ki se je med njimi baje zelo dobro obnesla cebula proti obolenjem grlo. Toda navadno se začenja prehlađata opeati, ko je že prepozna. Tedaj nekateri preizkušajo po vrsti vsa sredstva, a nahoda ali katarja ni mogoče ved pregradi. Pri vnetju oči, katarju, je vsekakor potrebna zdravniška pomoč, prav tako ne kaže, da bi se zdravili sami pri angini. Večkrat je povsem nedolžen nahod z glavobolom začetek influenze, zato nam zdravnik ne bo zamernil, če ga občisemo le zaradi tega, ker smo se male prehlađili. Pri influenčni napoveduje obolenje svedeč več znakov, ne le nahod in glavobol, temveč tudi splošna utrujenost, bolečine v prsih in križu, da pravimo: »Vse me boli, kakor da me je kdo premilat.« Prehlađa se moramo varovati, kolikor se pač moremo. Zlasti zdaj spomladi ne smemo pozabiti, da si bolezen večkrat nakopljemo z nepravidnostjo ter da je pomlad prehlađa.

Dobra knjiga

pripravlja poleg Kellerjevih »Ljudi iz Seldwylera«, ki izidejo sredi aprila, za prihodnje mesece se naslednje izbrane novosti:

Guy de Maupassant »Njeno življenje« (Une vie), najzrelejši roman slavnega francoskega pisatelja, v katerem obravnava tragično usodo podeželske plemešnice.

Izbor slovenskih novel in krajskih romanov nam bo pokazal klasično bogastvo naše proze.

Prijavljeni danski pisatelj preteklega stoletja Jens Peter Jacobsen bo zastopan — to pot prvič v slovenščini — s svojo barvitovo podobo danske renesanse, z romnom »Marija Grubbec.«

Iz holandskega kmečkega življenja je vzeta snov knjige Antoona Coolena »Vas ob reke.«

Davorin Ravljen napoveduje izviren roman »Mrtvi ognjenik.«

Hans Fallada, znani nemški humorist, je avtor knjige »Neljubljeni mož,« ki bo predstavljena s svojim nenavadnim sujetom.

Slovenski zdravnik-pisatelj Axel Munthe je uvrščen v program s »Staro knjigo o ljudih in živalih.«

Iz čescine bo prevedena zanimljiva knjiga o življenju med daljnimi Eskimi »30 let na zlatem severu,« ki jo je napisal Jan Welzl. Z aprilom bodo izhajale naše knjige v novi opremi arh. Iva Spinčiča.

* * *

Naročite se na knjižno zbirkovo Dobro knjigo

Le tako si zagotovite, da boste knjige zanesljivo dobili, in to po znatno znižani ceni. Knjige izhajajo sredi vsakega meseca in predstavljajo torek mesečna naročitna na ceno ene knjige. Naročitna znaša na mesec:

a) za naročnike »Jutra«, »Slovenskega naroda« in »Domovine«: 12 lir za broširano in 25 lir za vezano in na debelejšem pariju tiskano knjigo;

b) za ostale naročnike 14 lir za broširano in 29 lir za vezano knjigo.

Pozabljaljivost

»Popeljiva se s taksijem,« je reklo Franjo.

»Ne,« sem dejal jaz, »ampak s tramvajem. Casi so slabii, treba s varčevati.«

Stopila sva torej v tramvaj Franjo je imel tri zavitke v rjavem ovojnem papirju. »Njih vsebine je postranska stvar.«

Položil je zavitke na motor platforme in tako sva se petjaa prvič restavrirati, kjer sva hotela kosit. Sva tam sedela ter si ogledala jedilni list, se je Franjo zdržal, buljil naravnost predse v zrak in rekel:

»Moji zavitki!«

Nato je skočil pokonci in planil na cesto. Po petdesetih minutah se je vrnil — nekajkrat razgret.

»No, torej,« sem rekel, »zavitke si seveda pozabil v tramvaju?«

»Da! Clovek se ne sme voziti s tramvajem! Toda zavitke sem spet dobil! Njih sem taki že rekel Šoferoju: Vozite za vsemi vozovi proge 3 in se pri vsekem ustavite! Ko sem tako preškal šest voz, sem našel v sedmem svoje zavitke. Ali si naročil kosilo?«

Kosila sva dobro in ko sva prišla do kave, sem vprašal:

»Ali si imel kaj dragocenega v zavitki?«

»V zavitkih...« je odvrnal, »te sem pozabil v taksiju!«

PO BRATOVSKO

Zupančičeva zgodbica

Znanec ustvari na cesti Otona Zupančiča in ga vpraša, kako je ime njegovemu bratu. Pesnik odgovori:

»Moj brat je Otokar, jaz sem pa kar Oto!«

Zatemnitvev
velja od 13. aprila 1944 dalje
od 21. do 5. ure

Za smeh in dobro voljo

NAPAKA NARAVE

»Večna škoda, da ima petelin le dve nogi. Gosenico poglejte, ta škodljivi mrčes jih ima nekaj ducatov. stonga sto, pajek osem in še muga jih ima šest. Pa pravijo, da je narava vse modro uredila,« je reklo oče svoji desetglavi družini na dan svojega godu, ko je bil petelin na mizi.

ODKRITOSRCNO

Gost kročanjaru: »Kako to, da ste vsem navadom gospodom ponudili svoje ustnike za cigarete iz pristne morske pene, sa no meni ne. Ali se vam premalo zdaj?«

Kročanjar: »Ne, gospod, temveč premenet!«

TOLAZBA

Med nevihto